

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

Bakalářská práce

Kriminalita mládeže v Olomouckém kraji

Autor práce: Svatopluk Měrka

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Na tomto místě bych rád poděkoval JUDr. Romanu Svatošovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Tímto bych chtěl také poděkovat Pečovatelskému domu pro seniory a Základní škole Dr. Eduarda Beneše v Šumperku za ochotu a vstřícný přístup během spolupráce.

ABSTRAKT

MĚRKA, S. *Kriminalita mládeže v Olomouckém kraji : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2014. x s. Vedoucí bakalářské práce : JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.

Klíčová slova: kriminalita, dítě, mládež, prevence, mladiství, Olomoucký kraj

Práce se zabývá protizákonným jednáním dětí a mladistvých v Olomouckém kraji a hledá cesty ke zlepšení tohoto společensky negativního jevu. Rozebírá základní druhy a příčiny závadového chování mládeže. Dále práce zobrazuje stručný přehled a srovnání kriminality mládeže Olomouckého kraje s dalšími kraji v České republice, základní pojmy jako je kriminalita, delikvence, fenomenologie, etiologie a postihy kriminality mládeže a popisuje také, jaká jsou případná výchovná opatření. Práce zjišťuje, jaké trestné činy jsou nejčastěji projednávány s mladistvými v Olomouckém kraji. V závěru práce jsou zhodnoceny cíle, získané za použitých metod, které jsou popsány v metodice práce.

ABSTRACT

MĚRKA, S. *Juvenile criminal responsibility in the Olomouc region* : *Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of Regional and European Studies, 2014. x. p. Supervisor : JUDr. Roman Svatoš, Ph. D.

Key words: criminality, child, youth, prevention, juvenile, Olomouc region

The work deals with the unlawful behavior of children and adolescents in the Olomouc Region and looking for ways to improve this social scourge. It discusses the basic types and causes of disruptive behavior of young people. The work also shows a brief overview and comparison of youth crime in the Olomouc Region with other regions in the Czech republic, but also basic concepts such as crime, delinquency, phenomenology, etiology and punishment of juvenile delinquency, also describes what are the possible educational measures. Work find out what crimes are often dealt with juveniles in the Olomouc Region. In the end goals are evaluated, obtained for the methods that are described in the methodology works.

Obsah

Úvod.....	8
1. Cíl a metodika.....	9
2 Vymezení základních pojmů	11
2.1 Kriminalita.....	11
2.1.1 Vymezení pojmů na základě kriminologie	11
2.1.2 Vymezení pojmů na základě trestního práva	13
2.2 Dílčí závěr	15
3. Etiologie kriminality mládeže	16
3.1. Endogenní faktory (biologický a psychický základ).....	18
3.1.1 Intelektové a temperamentové příčiny	18
3.1.2. Reakce na alkohol a drogy	19
3.1.3. Poruchy osobnosti	20
3.2. Exogenní faktory (sociální základ).....	20
3.2.1 Rodina	20
3.2.2. Škola.....	23
3.3 Dílčí závěr	25
4 Vliv médií a komunikace na nezletilé a mladistvé.....	26
a) Mediální a počítačové násilí.....	27
b) Kyberšikana.....	27
c) Pornografie	30
4.1 Dílčí závěr	32

5 Fenomenologie kriminality mládeže v Olomouckém kraji.....	33
5.1 Dílčí závěr	35
6 Srovnání kriminality mládeže Olomouckého kraje s ostatními kraji v ČR.	36
6.1 Dílčí závěr	42
7 Prevence kriminality mládeže	43
7.1 Prevence – obecně	43
7.2 Prevence v jednotlivých fázích věku	44
7.3 Prevence kriminality v České republice	46
7.4 Dílčí závěr	50
8 Dotazníkové šetření	51
8.1 Dotazník č. 1. Obecné mínění seniorů o dnešní mládeži, zaměřené na páchání trestné činnosti mládeže v Olomouckém kraji (Šumperk)	52
8.2 Dílčí závěr	57
8.3 Dotazník č. 2 - Šikana na základních školách v Olomouckém kraji (Šumperk).	58
8.4 Dílčí závěr	64
9 Navrhovaná preventivní opatření.....	65
9.1 Dílčí závěr	66
Závěr.....	67
Seznam použitých zdrojů	71
Seznam obrázků, tabulek a grafů	74
Přílohy	76
Dotazník	76

Úvod

Téma bakalářské práce „Kriminalita mládeže v Olomouckém kraji“ jsem si vybral z důvodu, že právě jedním z nejzávažnějších důvodů v boji s kriminalitou je trestná činnost mládeže, a také pocházím ze Šumperka na Olomoucku, což je jedna z dalších dispozicí, proč se chci zabývat kriminalitou dětí a mladistvých v Olomouckém kraji.

Kriminalita mládeže, jako součást celkové kriminality, je negativní společenský jev charakterizován protiprávností, jehož subjekty jsou mladí lidé. Prevence kriminality dětí a mladistvých má vysoký význam na páchání trestné činnosti v budoucnu, a také náprava mládeže, která by měla snížit riziko páchání trestných činů mládeže v dospělosti. S prevencí je třeba začít již od raného věku dítěte. V rodině, která je nenahraditelná, vznikají první sociální vztahy, další vznikají v dětských kolektivech, jako například ve školkách, školách, v zájmových kroužcích, sportovních klubech, ale také při trávení volného času s kamarády. Rodiče jdou dětem příkladem a děti napodobují chování rodičů. Jakékoliv podcenění či zanedbání výchovy se může odrazit na chování dítěte či mladistvého v budoucnu.

Hlavním cílem práce je zjistit zastoupení jednotlivých trestných činů mládeže v Olomouckém kraji, srovnání celkové kriminality mládeže Olomouckého kraje s ostatními kraji v ČR. Další zjištění spočívá v dotazníkovém výzkumu, kdy cílovou skupinu tvoří senioři Olomouckého kraje a žáci základních škol v Olomouckém kraji.

Hlavním důvodem, proč se tématem zabývat, je fakt, že se jedná stále o mladé pachatele, jde tedy o specificky oddělenou trestnou činnost, která se v mnoha aspektech odlišuje od jiných věkových kriminálních skupin. Netýká se to pouze jednotlivců, ale celé společnosti. Je třeba reagovat na charakteristické a sociální projevy chování dětí a mládeže, které jsou odrazem nejen rodiny při výchově, ale také učitelů, vychovatelů a všech lidí, kteří mladou generaci obklopují.

1. Cíl a metodika

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě studia literatury stanovit základní pojmy kriminality mládeže, etiologii kriminality mládeže a vliv společnosti, rodiny, médií, filmů a počítačových her na vývoj nezletilých a mladistvých. Dále také na základě analýzy statistických dat zjistit, zda se fenomenologie kriminality mládeže v Olomouckém kraji odlišuje od fenomenologie kriminality mládeže v ostatních krajích ČR. Posledním cílem je na základě výzkumu – dotazníkového šetření zjistit, zaprvé, jaký mají pohled občané v důchodovém věku Olomouckého kraje na dnešní mládež, a zadruhé, zda se mládež školního věku stala obětí šikany. Na základě těchto zjištění navrhnout preventivní opatření.

Druhá kapitola bakalářské práce se zaměří na základní pojmy jako je kriminalita, delikvence, etiologie, fenomenologie, vymezení pojmů na základě trestního práva a kriminologie.

Třetí kapitola se zaměří na etiologii kriminality mládeže a bude rozdělena na jednotlivé činitele jako problémy v rodině, ve škole, ale i trávení volného času. Bude zde popsána problematika drog, alkoholismu a také hazardní hry.

Další kapitola se bude zabývat vlivem médií a komunikací na děti a mladistvé. Bude zde vyobrazena problematika spojená se sledováním televize, využitím internetu, počítačových her, kyberšikany a pornografie.

Pátá kapitola bude pojednávat o fenomenologii kriminality mládeže, tedy o změnách v rozsahu, intenzitě a struktuře kriminality, přesněji řečeno jaké trestné činy nejvíce tvoří kriminalitu mládeže (druhy kriminality).

V šesté kapitole se budeme zabývat srovnáním kriminality mládeže Olomouckého kraje s ostatními kraji v ČR na základě statistik a dalších zjištění, popřípadě bude vysvětleno, proč je v daném kraji největší kriminalita mládeže v ČR, nebo naopak nejmenší.

Šestá kapitola bude zaměřena na prevenci kriminality mládeže, tedy veškeré aktivity vyvíjené státními veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty směřující

k předcházení kriminality mládeže a obav z ní. Sociální prevence, situační prevence atd.

K dosažení cílů budou použity metody, analýzy a komparace odborné literatury vztahující se k tématu bakalářské práce a také bude využito dotazníkového šetření, které bude tvořit závěr práce.

Předmětem zkoumání bude u seniorů zjistit, jaký mají celkový názor na dnešní mládež a čeho se nejvíce bojí při kontaktu s mládeží. U dětí školního věku se bude jednat o zkoumání šikany. Dotazníky budou rozdávány v tištěné podobě v penziencech pro seniory a v základních školách na Olomoucku.

Po vrácení vyplněných dotazníků budou odpovědi vyhodnoceny pomocí přehledných grafů. Po vyhodnocení veškerých odpovědí bude v případě negativních výsledků, stanoven návrh preventivních opatření, které by řešily daný problém.

2 Vymezení základních pojmů

2.1 Kriminalita

Vymezení pojmu „kriminalita“ rozlišujeme na základě dvou pojetí, jednak jednání posuzované jako TČ¹ (legální neboli juristické pojetí) – výhodou legálního chápání kriminality je jeho určitost, terminologická přesnost a jednoznačnost, nevýhodou je, že nezahrnuje nežádoucí společenské jevy, které nejsou považovány za trestné činy, ale může se jednat o faktory, které vedou k trestné činnosti. Další sociologické pojetí vnímá jako jednání odchylné, deviantní – výhodou je jeho komplexnost zahrnuje i faktory, které předcházejí trestné činnosti nebo ji doprovázejí, jeho nevýhodou je určitá neurčitost, nepřesnost a nejednoznačnost.

Z POHLEDU VĚDNÍCH DISCIPLÍN KRIMINOLOGIE ČI TRESTNÍHO PRÁVA JSOU DEFINOVÁNY POJMY SOUVISEJÍCÍ S KRIMINALITOU ZCELA ODLIŠNĚ.

2.1.1 Vymezení pojmů na základě kriminologie

Existuje řada definic, z nichž nejstručněji lze považovat chápání kriminologie jako společenskovední disciplínu zabývající se jak jednotlivci, tak společností jako celkem.² Jedná se o souhrn empirických poznatků o trestné činnosti pachatele, negativních sociálních jevech a o kontrole tohoto chování.³ Kriminologie jako vědní disciplína má svůj vlastní předmět zkoumání, který je obsažen už v samotném názvu kriminologie a tvoří jej:

- kriminalita,
- pachatelé kriminality – osoby, které spáchali trestný čin,
- oběti kriminality – osoby bezprostředně dotknuté trestným činem,
- kontrola kriminality.

¹ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 25.

² KUČHTA, J. *Kriminologie*. Praha, 1993, s. 1.

³ KAISER, G. *Kriminologie : 3., völlig neubearbeitete und erweiterte*. Aufl. Heidelberg, 1996, s. 1.

Delikvence⁴ – je širší pojem než kriminalita, neboť označuje činnost porušující nejen právní, ale i společenské, tedy širší normy, takže se takové jednání vztahuje i na děti, mladistvé, ale i osoby jednající v nepřičetnosti. Zahrnuje také přestupky i jiné správní delikty.

Negativní společenské jevy⁵ – jsou jevy, které se odchyľují od uznávaných norem a hodnot společnosti, ale nejsou platným právem sankcionány. Patří sem např. prostituce, hráčství, sebevraždy, alkoholismus, nealkoholová toxikomanie.

Protispolečenská jednání – jde o pojem nejširší, který v sobě zahrnuje jak kriminalitu, delikvenci, tak negativní společenské jevy.

Etiologie - neboli geneze příčin, v našem případě (kriminalita mládeže) jde o příčiny, které vedou mladé lidi k páchání protispolečenského jednání.⁶ Kriminologické výzkumy usilují o poznání kriminogenních faktorů či jednotlivých příčin. Dále se tomuto problému věnuji celou kapitolu s názvem Etiologie kriminality mládeže – kde se zaměřím především na příčiny související s problémy jedince v rodině, škole a také negativním trávením volného času, problémy spojené s drogami, alkoholem a hazardem.

Kriminální Fenomenologie⁷ (též. **kriminografie**) – jedná se o předmět zkoumání kriminologie, který se zaměřuje na popis kriminality, její struktury jejich forem, kriminalitou způsobené škody, materiální, ale i jiné.

⁴ *Kriminalita dětí a mládeže* [online]. 2012 [cit. 2013-11-01]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html>>.

⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 26.

⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2004, s. 22.

⁷ ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologický slovník*. Plzeň, 2011, s. 89.

Kriminologické členění podle věku pachatele⁸

- 0-6 let dítě předškolního věku,
- 7-11 let dítě mladšího školního věku,
- 12-14 let dítě staršího školního věku,
- 0-14 let nezletilí,
- 15-17 let mladiství,
- 18 let věk blízký věku mladistvému,
- 18-23 let mladý dospělý.

2.1.2 Vymezení pojmů na základě trestního práva

Z trestně-právního pohledu v oblasti kriminality mládeže dominují tři hlavní zákony, z nichž má největší vliv zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Všechny tři zákony viz.(dále) se podílejí na přesném výpisu termínů spojených s kriminalitou mládeže.

- **Zákon č. 218/2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)**

§ 2 - odst. 1, písm. a) mládež – děti a mladiství, **b) dítě mladší 15 let** - ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovrší patnáctý rok věku, **c) mladistvý** - ten, kdo v době spáchání provinění dovrší patnáctý rok a nepřekročí osmnáctý rok svého věku.⁹

⁸ SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice, 2010, s. 138

⁹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 2, s. 344.

odst. 2 – Podle tohoto zákona se dále rozumí

písm. a) Protiprávní čin – provinění, trestný čin, nebo čin jinak trestný¹⁰

§ 5 odst. 1) Odpovědnost mladistvého – mladistvý, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný.¹¹

§ 6 odst. 1) Provinění – trestný čin spáchaný mladistvým.¹²

- **Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)**

§ 11 - odst. 1, písm. d) Nepřípustnost trestního stíhání – jde-li o osobu, která pro nedostatek věku není trestně odpovědná.¹³

- **Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník:**

§ 126 Dítě – Dítětem se rozumí osoba mladší 18 let, pokud trestní zákon nestanoví jinak.¹⁴

Je třeba rozlišovat rozdíl v pojmu „Dítě“ na základě **zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku**, a pojem „Dítě“ stanoven **zákonem č. 218/2003 o soudnictví ve věcech mládeže** – kdy, dítětem se rozumí mladším patnácti let ten, kdo v době spáchání činu jinak trestného nedovršíl patnáctý rok věku.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 2, s. 345.

¹¹ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 5, s. 345.

¹² ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 6, s. 345.

¹³ ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 11, s. 156.

¹⁴ ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s. 40.

2.2 Dílčí závěr

Cílem kapitoly bylo na základě literatury vymezit základní pojmy, jejichž porozumění je základem pro lepší orientaci v práci. Nejvíce se setkáváme s pojmem „mládež“ – což jsou děti a mladiství. Dále byly přiblíženy tři hlavní zákony týkající se kriminality mládeže, které obsahují přesné výpisy termínů. Specifický je výklad pojmu „dítě“, který je zcela odlišný v zákoně č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku a v zákoně č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže.

3. Etiologie kriminality mládeže

Jedná se o nauku o příčinách, abychom mohli působit na kriminalitu mládeže a mohli se pokusit o její snížení na základě účinných opatření, je prvotní znát její příčiny, tedy laicky řečeno, zjistit, co přivádí mládež k páchání provinění a činů jinak trestných. Jistě jde o příčiny,¹⁵ které jsou v mnohém shodné s příčinami trestné činnosti u dospělých jedinců. Ale vzhledem k věku pachatelů z řad mládeže půjde jistě i o specifické příčiny a také bychom jim měli věnovat větší pozornost, neboť se bavíme pořád o mládeži, kdy je odstranění příčin směřujících k opakování provinění v budoucnu reálnější než u dospělých pachatelů.

Příčiny se začaly utvářet do dvou hlavních skupin, z nichž kriminalisté a pedagogové nebyli schopni rozhodnout, která z těchto skupin je ta dominantnější. Dítě přichází na svět do konkrétních sociálních podmínek s určitým genetickým vybavením a určitými dispozicemi, které jsou předem těžko jednoznačně odhadnutelné.¹⁶ Otázka spočívá v tom, jestli bude dítě, které má biologický a psychický základ stát se potenciálním pachatelem trestného činu, páchat trestnou činnost i přes patřičnou výchovu a lásku v rodině.

Doposud nebyl rozhodnut žádný výsledek dané rozepře. Zůstává se u pojetí, že biologický a psychický základ má tedy stejný podíl na páchání trestné činnosti jako sociální základ.

Podle Schelleové¹⁷ dnes převládá multifaktorový přístup, který spočívá v tvrzení, že delikventní a posléze kriminální chování způsobuje působení více faktorů než jen sociální, biologický a psychologický základ.

Podobný názor týkající se příčin kriminality mládeže zastává i J. Tomášek, který stejně jako Schelleová vyzdvihuje multifaktorový přístup, který však vychází z myšlenky, že ke kriminální kariéře mají nejsilněji nakročeno jedinci, u nichž můžeme v dětství a dospívání konstatovat následující problémové jevy:

¹⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 247

¹⁶ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 388

¹⁷ SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha, 2004, s. 21-2

- impulzivita a nedostatek sebekontroly,
- poruchy pozornosti,
- špatné studijní výsledky ve škole,
- slabý dohled rodičů,
- konflikty mezi rodiči,
- antisociální chování v rodině (rodičů či sourozenců),
- nízký věk matky,
- velký počet dětí v rodině,
- nízký příjem rodičů,
- rozvod rodičů.

Naopak Novotný¹⁸ tvrdí, že při výkladu o etiologických aspektech kriminality nelze odhlédnout od biologického základu lidí a od oblasti genetiky. Konkrétní dispozice jedince tvoří obecný rámec jeho možností a stojí často u kořenů odlišného socializačního vývoje jedinců, a to i ve stejném či obdobném výchovném prostředí. Člověk si při svém narození přináší na svět určité dispozice, které ve většině případů nejsou samy o sobě ani špatné ani dobré. O těchto dispozicích lze konstatovat, že některé z nich jsou rizikovější než jiné a jejich pozitivní modifikace je obtížnější.

¹⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 389.

3.1. Endogenní faktory (biologický a psychický základ)¹⁹

Základní členění příčin v podobě kriminogenních faktorů je členění na endogenní a exogenní (multifaktorový přístup). Endogenními faktory rozumíme činitele vnitřní povahy, přicházející z vnitřního prostředí jedince, exogenními faktory rozumíme činitele vnější povahy, přicházející z jeho vnějšího prostředí.

Mezi endogenní faktory řadíme genetické dispozice, tj. soubor dědičných předpokladů (tzv. genotyp) a faktory hereditární povahy. Člověk²⁰ se rodí jako jedinec, který je nadán individuálně nezaměnitelným genetickým vybavením či kódem, který získal od svých blízkých, ale i vzdálených předků.

3.1.1 Intelektové a temperamentové příčiny

Charakter, vůle, temperament a schopnosti jsou prvky, které tvoří osobnost. Každá osobnost je svým způsobem jedinečná a nelze ji nikdy nahradit. Na základě těchto prvků jsme jiní a odlišujeme se od ostatních. Proto si každý volíme své vlastní cíle, které považujeme za ty správné, stanovujeme si své postoje ve společnosti, vyjadřujeme a projevujeme své názory a v samotném závěru ovládáme sami sebe.

Rozhodnutí člověka je závislé na jeho temperamentu (který se v průběhu života příliš nemění), na motivaci k určitému konání či opomenutí (systém hybných sil chování jedince) a tzv. obecné rozumové schopnosti neboli inteligenci. Opakované empirické zjištění poukazuje, že mladí delikventi mají ve srovnání s nedelikventní populací častěji nižší intelektovou kapacitu, což je vysvětlováno jak nižší úrovní intelektových dispozic, tak často výchovnou zanedbaností. Jedinci s nižším intelektem jsou více náchylní ke svedení trestné činnosti. Často jim chybí schopnost řešit náročné situace, proto ji často kompenzují v řešení společensky nepřijatelným způsobem.

¹⁹ SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha, 2004, s. 21-2

²⁰ VEČERKA, K., a kol. *Ohrožená mládež mezi prevencí a represí*. Praha, 2011, s. 5.

3.1.2. Reakce na alkohol a drogy

Podle Zapletala²¹ je reakce jedinců výrazně individuální povahy závisející na vybavení organismu výraznými protilátkami. Hlavní problém spočívá v odlišné reakci na alkohol a drogy. To má zvláštní význam pro mladé jedince, kteří neznají svou reakci na alkohol a neočekávají, že jeho vliv vyřadí kontrolní mechanismy jejich chování. Nejnebezpečnější biologicky podmíněnou reakcí na alkohol je agresivita jednak verbální - slovní napadení, urážení či závažnější fyzické napadení. Reakce na alkohol a drogy nemusí však vždy působit formou agrese, tou příznivější formou pro okolí je jednoznačně reakce, kdy osoba pod vlivem alkoholu není schopna vykonat žádný pohyb, tedy ani trestný čin (provinění, čin jinak trestný) a jediné, na co se zmůže, je spánek.

Drogy²² v porovnání s alkoholem svými účinky působí více na konkrétní oblasti lidské psychiky, některé z nich psychické procesy utlumují, některé naopak stimulují, jiné otvírají bránu kvalitativně úplně odlišným zážitkům, než nabízí realita. Nebezpečnost nealkoholových drog v porovnání s alkoholem spočívá zejména v tom, že svými účinky vyvolávají stavy podobné psychózám, včetně halucinací. Trestné činy páchané pod vlivem drog jsou stejného charakteru jako trestné činy páchané pod vlivem alkoholu, tedy násilné a sexuálně motivované. Mládež bere užívání drog a alkoholu jako formu zábavy, je to pro ně výzva zkoušet něco nového, ale také mohou spadnout do problému, ocitnout se na ulici bez rodiny a často řeší útěk od reality užíváním drog, v lepším případě alkoholu. V danou chvíli nedomýšlejí následky, které však s užíváním drog mohou nastat. Myslím tím závislost, která nastupuje neporovnatelně rychleji než závislost na alkoholu a náklady na získávání látky jsou neporovnatelně vyšší. Kvůli získání peněz potřebných na nákup drogy se toxikomani dopouštějí krádeží v obchodech nebo v domácnosti, vykrádají auta a uloupené předměty zpeněžují.

²¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 390

²² HOLCR, K., a kol. *Kriminologie*. Praha, 2009, s. 83

3.1.3. Poruchy osobnosti²³

Porucha osobnosti (psychopatie) je charakteristická trvalým narušením adaptace, nepřizpůsobivým chováním, které působí nápadně až rušivě a kterým trpí jak postižený jedinec, tak jeho okolí, často však tyto osobnosti způsobují problémy sobě i ostatním zároveň. Příčiny rušivého chování spočívají ve vlastnostech osobnosti, kdy jsou některé nadměrně zvýrazněny na úkor jiných, nebo jsou naopak téměř nerozvinuté. Jde převážně o odchylky v citovém prožívání ve vztahu k jiným lidem ve způsobu uvažování a postojích. První náznaky této poruchy se objevují už v dětství. Chování těchto osob je celkově nepřizpůsobivé a neadekvátní, z čehož pramení těžkosti a konflikty s okolím způsobující utrpení problémové osobnosti i lidem, kteří se s ní dostávají do konfliktu. Zajímavé je, že tato porucha je trvalá, neodstranitelná, ale není při ní narušena rozpoznávací a ovládací schopnost, a tedy z její diagnózy u pachatele nevyplývá žádná polehčující okolnost.

3.2. Exogenní faktory (sociální základ)²⁴

Osobnost jedince je utvářena na terénu endogenních faktorů prostřednictvím působení faktorů exogenních, tj. faktorů vnějšího prostředí. Jedná se zejména o vliv rodiny, školy a širšího prostředí, do kterého zahrnujeme faktory od vlivu vrstevníků a kamarádů až po vliv celé společnosti, včetně jejího politického uspořádání. Prostřednictvím dispozic a predispozic se v konkrétním společenském prostředí, v němž je tento jedinec formován, utváří a dotváří jeho osobnost.

3.2.1 Rodina²⁵

Prvním sociálním prostředím a systémem, se kterým se dítě setkává, je rodina. Nejdůležitější je kvalita rodiny, zda se může o dítě postarat, do jaké míry je schopna přiměřeně zajistit s věkem se měnící fyzické a duševní potřeby dítěte, rozvíjet jeho talent a naopak tlumit jeho negativní sklony. Dítě má už od narození potřebu patřičné

²³ HOLCR, K., a kol. *Kriminologie*. Praha, 2009, s. 77

²⁴ SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha, 2004, s. 22

²⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 391

lásky, ochrany a přítomnost rodičů, jakákoliv separace od nich může způsobit značná traumata, která se mohou negativně projevit v budoucím chování dítěte.

Dítě ke svému vývoji potřebuje rodinné zázemí, postupně se učí především pozorováním a napodobováním projevů rodičů, přebírá v první etapě života jejich normy a hodnoty, způsoby řešení konfliktů či zastávání rolí. Podle Scheinosty²⁶ je rodina nejdůležitějším faktorem ovlivňujícím budoucí vztah dítěte a jeho delikventního chování. Pozdější delikvent se často rodí do - z hlediska výchovy - špatně připraveného rodinného zázemí.

Čím je dítě nejvíce ovlivněno ze strany rodiny?

- **Neúplnost rodiny** – fyzická absence matky či otce, neboli mužského či ženského vzoru, je často spojována s neadekvátním sociálním vývojem mladého člověka, neboť málokdy se osamocnému rodiči daří suplovat roli chybějící rodičovské postavy. Počet neúplných rodin v ČR roste. Od roku 1995²⁷ se podle údajů Českého statistického úřadu počet neúplných rodin se závislými dětmi do 26 let zvýšil o polovinu na 256 tisíc. Pouze s jedním rodičem žije podle statistik už zhruba 22 % českých dětí, tedy asi 400 tisíc. A odborníci předpokládají, že s ohledem na stoupající rozvodovost a úbytek sňatků se situace bude v následujících letech dále zhoršovat. Nejvyšší podíl neúplných rodin je v Karlovarském, Ústeckém a Moravskoslezském kraji.
- **Zanedbávání výchovy rodičů** - dnešní doba je velice uspěchaná a v určité míře má patřičný vliv na výchovu rodičů svých dětí, může se jednat o pracovní vytíženost, kdy pak zbývá méně času se dítěti dostatečně věnovat. Rodiče se snaží ekonomicky zabezpečit svoji rodinu, tráví více času v práci, na služebních cestách či školeních a nedomýšlejí však, že na úkor snahy zajistit dítěti nejlepší ekonomicky-hmotné zázemí se jim však vzdalují a dítě

²⁶ SCHEINOST M., a kol. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha, 2010, s. 69

²⁷ *Neúplnost rodin rychle přibývá, žije v nich už každé páté dítě*. [online]. 2013 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/finance/312677-neuplnych-rodin-rychle-pribyva-zije-v-nich-uz-kazde-pate-dite.html>>.

si musí svůj čas vyplňovat sám. Tímto²⁸ způsobem akcelerují asociální vývoj dítěte, které na jedné straně strádá nedostatkem lásky a pozornosti, na druhé straně má tendenci přeceňovat vlastnictví hmotných statků a považovat je za měřítko hodnoty člověka. Právě tento postoj stojí často u počátku kriminálních činů. Další faktor působící na výchovu vyplývá z rozsáhlé rodiny, kdy matka pro velký počet členů v rodině, není schopna poskytnout každému dítěti stejnou 100% aktivitu a u dítěte může nastat pocit osamocení nebo oddálení matky. Dítě na sebe začne upozorňovat delikventním chováním.

- **Příchod nového partnera do rodiny** - představuje suplování chybějícího rodiče náhradou nového partnera po boku biologické matky či otce. Ne vždy však může působit pozitivně. Záleží však na věku dítěte, dle mého názoru je příchod nového partnera kritický v době dospívání dítěte. Pod²⁹ pojem dospívání se řadí pojem pubescence (v závislosti na pohlaví od 11. - 12. do 14. - 15. roku) a adolescence (od 16 - 18. do 20 roku). Dospívání zejména v období pubescence je označováno jako období bouří, zmatků vzdorů a konfliktů, souvisejících s uvolňováním vztahů dospívajícího k rodině, tedy i budování nového vztahu s novým členem rodiny. Dalším faktorem, se kterým se dítě těžko vyrovnává, je, že rodič začíná trávit více času s novým partnerem než se samotným dítětem, na což dítě dříve nebylo zvyklé. Dítě řeší situaci útekem z domova, nebo aby na sebe upozornilo, začne praktikovat kriminální chování.
- **Náhrada rodiny tzv. v kolektivních institučních zařízeních (dětské domovy)** – jedná se o děti, které byly životem donuceny žít v náhradních domovech a rodinné prostředí nikdy nepoznaly. Výkon³⁰ ústavní výchovy svěřenců bez vážných poruch chování zajišťují dětské domovy. Struktura

²⁸ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 394

²⁹ KUČHTA, J. *Kriminologie*. Praha, 1993, s. 274.

³⁰ JEDLIČKA, R. a kol. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha, 2004, s. 310

i denní režim a systém komunikace, včetně hospodaření se svěřenými prostředky, má za úkol přizpůsobit co nejvíce zvyklostem běžné rodiny. Jedinci vyrůstající v dětských domovech mají problém zejména v navazování kontaktu s novými lidmi, jsou skeptičtí v získávání důvěry a jsou často nepřipraveni žít (adaptovat se) mimo dětské domovy, což může vézt k delikventnímu chování.

3.2.2. Škola³¹

Do výchovy dítěte a mladistvých zasahuje významným způsobem předškolní zařízení a škola. V nich se dítě poprvé v životě setkává s přímým působením společenských norem a hodnot platných v okolním sociálním světě. Před vstupem do těchto zařízení žije dítě převážně pod vlivem rodiny, která mu normy a hodnoty společnosti zprostředkovává. Dítě pak při vstupu do školních zařízení často bolestivě konfrontuje své dosavadní poznatky z rodinného prostředí s normami a hodnotami, které mu jsou prezentovány nejen pedagogy, ale i spolužáky.

- **Školní prostředí jako rizikový činitel** – přechodem do školy každé dítě ztrácí své výlučné postavení, které do té doby mělo v rodině. Musí se přizpůsobovat novému životnímu rytmu – nucenému vstávání v určitou dobu, vyučovacím hodinám děleným přestávkami a odpolední či večerní přípravě na školu.

Děti³² si velmi rychle začínají utvářet ve třídě svoji vlastní subkulturu, vyznačující se zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály, na které jsou učitelé v lepším případě více a v horším případě méně napojeny. Vyšší riziko sociálního selhání mají děti, resp. podskupiny dětí, špatně ve škole prospívající s vyšším potenciálem agresivity, s vlastní subkulturou „odpojenou“ od vlivu učitele a školy, resp. napojenou na potenciálně asociální vlivy (herny, zdroje alkoholu a drog, na kriminální gangy atp.).

³¹ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 396

³² MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ A., *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha, 2003, s. 75-76

- **Výrazný nesoulad v hranicích školy a rodiny**³³ – škola má pravidla chování stanovena určitým školním řádem. Je jasné, že v domácím prostředí nemohou být tato pravidla taková, jaká stanovuje právě tento řád. V ideálním případě jsou v rodině o trochu volnější, jsou však pevně daná a pro dítě čitelná. V tomto smyslu mohou nastávat dva případy. V prvním jsou tato pravidla v rodině výrazně široká nebo v extrémních případech neexistují. Dítě se zcela jasně nedokáže s vyznačenými pravidly (hranicemi) a s režimem školy srovnat. Hranice školy jsou pro něho příliš úzké, nevejde se do nich. Co je pro školu v chování nepřijatelné, je pro toto dítě normou. Pro jedince vyrůstajícího v těchto nekonečných mantinelech je školní řád naprosto nepochopitelný. Děti procházejí volnou výchovou, mají pocit, že všechno mohou, agrese vůči druhému je pro ně naprosto přirozeným způsobem sebeprosazení, většinou žijí v představě, že ostatní se jim musí podrobovat a musí je respektovat. Pokud k respektu jejich osoby ze stran ostatních dětí nedochází, dokážou si jej mocí a silou dobýt.
- **Záškoláctví** – v kriminologických výzkumech se ukazuje, že záškoláctví je často spojeno s nastoupením kriminální kariéry. Zvláště závažným signálem v tomto ohledu je vícedenní záškoláctví, které je navíc spojeno s útekem z domova³⁴. Záškoláctví může být vyvoláno frustrací žáka v prostředí školy na úkor napjaté atmosféry mezi učitelem a žákem, ale také i v důsledku vytěsňování jedince ze školního kolektivu.
- **Socializace mezi vrstevníky** – dítě, které prožívá neradostný život v rodině a ve škole, často hledá působiště mezi podobně postiženými vrstevníky. Dítě školního věku a jeho první kontakt s vrstevníky a začleňování do školní skupiny či party si utváří jiný pohled na život, vnímá jiné životní hodnoty,

³³ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 69-70

³⁴ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2008, s. 397

než s kterými se setkával pouze v rodině, což má významný vliv na jeho chování v budoucnosti.

- **Volný čas (pocit nudy)** – je třeba nepodceňovat nakládání s volným časem dítěte, neboť se ukazuje, že životní dráha se ve volném čase dotváří. Je to doba jedince a více než kdy jindy se řídí svými touhami a potřebami, které se odvíjí od jeho vnitřních norem a hodnot vytvořených v průběhu socializace. Ohrožující prvek kriminálního chování ve volném čase vychází z pocitu nudy, který se snaží zahnat okamžitým nápadem, nevyžadující však zapojení inteligence, naopak ale splnění očekávání v dobrodružství. Výsledek trávení volného času bez dozoru školy a rodičů se projevuje v asociálním chování mládeže.

3.3 Dílčí závěr

Na základě analýzy literárních zdrojů jsme se snažili přiblížit hlavní příčiny kriminality mládeže na základě sociálních, biologických a psychologických faktorů, které se podílejí na jejich kriminalitě ve stejné míře. Můžeme však říci, že největší váha je kladena rodině, která je nejčastěji považována za hlavního činitele, jenž svým selháváním umožňuje dětem kriminální chování.

Dostatečná pozornost ze strany literatury je věnována výkladu biologických příčin a dědičnosti, ale pokud nebudou poskytnuty příznivé podmínky např. dostatečná výchova a láska ze strany rodiny, už je dítě určitým způsobem zanedbáno a může se v budoucnu negativně projevovat např. kriminálním chováním.

4 Vliv médií a komunikace na nezletilé a mladistvé

Každá nová technologie skrývá paradox.³⁵ Může lidský život obohatit, ale i naopak způsobit komplikace odrážející se např. v agresi dítěte. V každé dnešní domácnosti je televize či počítač samozřejmostí. S plynoucí dobou a vývojem technologií se nabízejí jiné možnosti trávení volného času. Současná generace dětí a mladistvých považují denní sledování televize, využívání počítače k hraní her nebo ke komunikaci s přáteli za rutinní záležitost.

Díky masovým médiím získáváme možnost přísunu aktuálních informací, které sdílí i dnešní mladá generace, na kterou působí pozitivní či negativní měrou. S tím rozdílem však, že dospělá generace je schopna vnímat zprávy, filmy, reklamy v jiném měřítku na základě zkušenosti a inteligenční vyspělosti. Mladší generaci často chybí duševní a mravní vyspělost, proto mohou špatně rozumět tomu, co jim je aktuálně prezentováno. S nástupem internetu přicházejí také další potíže, zejména u lovců dětí se otevřela nová možnost, jak se kontaktovat s dětmi a s ostatními, kteří děti zneužívají.³⁶

³⁵ ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha, 2011. s. 7

³⁶ *Internet usnadnil zneužívání dětí* [online]. 2008 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z WWW: <<http://velkaepocha.sk/200803254784/Internet-usnadnil-zneuzivani-deti.html>>.

a) Mediální a počítačové násilí³⁷

Mediální násilí je považováno za jednu z nejzávažnějších příčin agresivního chování současných dětí a mládeže. Proč tomu tak je? Jak už jsem v úvodu kapitoly naznačil, média mají velkou moc ovlivňovat myšlení, jednání i citění lidí. Prostřednictvím televize a internetu lze manipulovat s informacemi, zjednodušovat realitu a jednoznačně upřednostňovat některé názory.

Agrese zhlédnutá v televizi nebo i ovládání násilí fiktivních postav v počítačových hrách pomocí herních konzolí či klávesnice samotným dítětem, může sloužit jako vzor vhodný k napodobení – malému dítěti často chybí rozpoznávací schopnosti v tom, co je možné a co ne, co je skutečné a co je fikce. Časté pozorování násilí ať už ve filmech, seriálech, počítačových hrách nebo i zprávách upevňuje přesvědčení dítěte, že agrese je přípustná povolená a pomocí ní může řešit konflikty, do kterých se během života dostane.

Děti vnímají svět zjednodušeně, musíme počítat s tím, že neporozumí jemným nuancím významu, jenž je sdělován násilnickou scénou. Děti se zaměřují pouze na vnější podobu agrese, nechápou však záměr, proč se agresor tak chová. Dále je těžké vysvětlit dítěti násilné a agresivní chování, když je filmový zločinec v dnešních filmech často líčen se sympatiemi, někdy i označován za hrdinu, a to i v případě, že se scénář inspiruje skutečnou postavou³⁸. Je fakt, že existuje mnoho pořadů i animovaných filmů pro děti, ale je těžké uchránit dítě ve vývoji před násilnými filmy.

b) Kyberšikana³⁹

Kyberšikana není samostatným objektem, tedy šikanou sama pro sebe, ale jedná se pouze o jednu z forem šikany. Přesněji řečeno, jedná se o nový druh psychické šikany. Podstata a řada mechanismů jsou u kyberšikany a tradiční psychické

³⁷ MARTÍNEK, Z. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha, 2009, s. 78.

³⁸ MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ A., *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha, 2003, s. 105

³⁹ ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha, 2011. s. 33

(nepřímé) šikany společné. Obě formy se dělí záměrně, opakovaně, zahrnují psychické násilí včetně symbolické agrese. Oběti kyberšikany mohou být týrány nejrůznějšími způsoby, které pachatele stojí minimální námahu a peníze - počínaje otravnými telefonáty a konče falešnými webovými stránkami. To vede k obavám o bezpečnost dětí a dospívajících ve světě textových zpráv, Facebooku, Twitteru a dalších sociálních sítí. Rozleptávají identitu člověka, dotyčný se cítí ponížený, bezvýznamný. Prožívá nejen virtuální, ale i skutečnou exkomunikaci ze společenství, kam patří.⁴⁰

Prostředky kyberšikany⁴¹

- **Textové zprávy** – obvykle jde o zprávy s výhružným či útočným obsahem. Kyberšikana probíhající prostřednictvím zpráv se také může projevovat v podobě opakovaného, vytrvalého zahlcování oběti množstvím textových zpráv.
- **Mobilní fotografie, nebo mobilní videoklipy** – mobilními telefony lze dnes pořídit fotografie a zasílat dále přes internet nebo bluetooth na jiný mobil. Pachatel tak oběť, jež je zachycená na fotce či videu, zahanbuje nebo zastrašuje. Běžnou a pravděpodobně nejčastější formou kyberšikany je „happy slapping“ (v překladu jako veselé fackování), což je nahrávání a následné sdílení videozáznamů fyzických útoků. Tenhle druh kyberšikany je velmi populární u dnešní technicky vyspělé mladé generace, která se tak baví i přímo ve škole o přestávkách, ale nedochází jim, že se tak dostávají za hranice tolerance a stávají se tak autory určité šikany.
- **Mobilní telefonáty** – V dnešní době většina lidí vlastní telefon, dokonce i děti při nástupu do školy vlastní své mobilní telefony, aby jejich rodiče měli přehled, kde se právě jejich dítě pohybuje, nebo aby měli v případě nouze možnost zavolat svým rodičům. Agresoři své oběti často obtěžují neustálými

⁴⁰ ROGERS, V. *Cyberbullying*. London : Jessica Kingsley Publishers, 2010, s. 28

⁴¹ ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha, 2011. s. 33-34

a leckdy útočnými telefonáty, případně je opakovaně prozvánějí, a když oběť zvedne telefon, neodpovídají. Případně své oběti ukradnou telefon a použijí ho k otravování dalších, což vede k tomu, že je daná oběť mylně považována za agresora.

- **Emaily** – snadno lze vytvořit různé emailové adresy a snadno to pak vede k tomu, že agresori mohou posílat útočné a šikanující emaily, ať pod krycím jménem, nebo cizí identitou, aniž by se museli bát toho, že je někdo odhalí.
- **Chatovací místnosti**⁴² – jsou výborným způsobem, kterým mohou mladí lidé komunikovat – pokud ovšem nejsou porušena žádná bezpečnostní opatření. V opačném případě se mohou stát prostředkem pro zastrašování a výhrůžky. Tento druh kyberšikany zahrnuje chat na herních stránkách a ve virtuálních světech, ale velké riziko produkují chatovací místnosti zaměřené na seznámení, kde občas zabrouzdají i děti a mohou se tak stát oběti v reálném světě pedofilů.
- **Instant messaging**⁴³ – v České republice se pro tuto formu komunikace používá nejčastěji Skype nebo ICQ. Během komunikace v reálném čase je snadné zapomenout, že odeslané zprávy jsou v „kyberprostoru“, kde není velká příležitost pro úvahy a cenzuru. Diskuse se mohou zvrhnout v palbu útočných komentářů a mohou vést k situacím, kdy skupina útočí na jednotlivce.
- **Sociální sítě** – umožňují snadné a rychlé spojení s ostatními s možností sdílení fotografií a zábavy. Ovšem pokud se na nich neuplatňují bezpečnostní pravidla, mohou být zneužity k rozšiřování drbů a pomluv. Tlak ze strany okolí a snaha být populární díky počtu následovníků a „přátel“ mohou vést děti k tomu, že přijmou „žádost o přátelství“ od člověka, kterého neznají,

⁴² ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha, 2011. s.34

⁴³ ROGERS, V. *Kyberšikana: pracovní materiály pro učitele a žáky i studenty*. Praha, 2011. s.34-35

a vystavují se tak např. podobnému riziku, jaké bylo zmiňováno u chatovací místnosti. Na sociálních sítích není nijak těžké vytvořit si falešný účet a kontaktovat oběť kyberšikany pod cizí či smyšlenou identitou. To umožňuje agresorům zachovat si anonymitu a zároveň sledovat svou oběť.

- **Internetové stránky** – dovednosti získané pro správné používání internetu, mohou být rovněž využívány a to i s děsivými následky. Dětem jsou tak otevřeny možnosti přístupu i k zakázaným stránkám, což se může výrazně podepsat na jejich duševním a mravním vývoji. Agresoři si mohou vytvořit hanlivé blogy nebo osobní stránky o svých obětech. Prostřednictvím některé z mnoha stránek, jež takové služby nabízejí zadarmo a pro legitimní účely, si mohou vytvořit internetové ankety, kde kladou spoustu otázek o svých obětech. Takovéto formě kyberšikany se nemohou vyhnout ani známé osobnosti a politici.

c) Pornografie⁴⁴

V období dětství jsou formovány budoucí základní postoje sexuálního života každého člověka a je tedy jasné, že jakákoliv chyba, která bude v tomto dětském období zaznamenána, může být snadno přenášena i do dospělosti.

Zkušenost z dětství může být v budoucnu přenášena na své sexuální partnery. Je tedy zřejmé, že k pornografii konzumované dětmi, by se nemělo přistupovat stejně jako k pornografii vnímané dospělými.

Sledování pornografických obsahů zkracuje dětství, probouzí předčasný zájem o sexualitu u dětí, které na ni ještě nejsou připraveny. Děti a dospívající, kterým je pornografie zpřístupněna, ať již prostřednictvím televize či na internetu, získávají velmi deformovanou představu nejen o sexu, ale zejména o navazování a udržování intimních vztahů mezi partnery. Na základě amerických výzkumů byla prokázána

⁴⁴ *Opravdu je sledování pornografie dětmi v pohodě?* [online]. 2013 [cit. 2014-20-02]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpecni.cz/index.php/temata/sexting/723-komentar-sledovani-porna>>.

jednoznačná souvislost mezi předčasným zahájením pohlavního života dospívajících a konzumace pornografie. Průzkumy rovněž zjistily, že dětské konzumenty pornografie se v pozdějším věku častěji stávají pachatelé sexuálně násilných činů.⁴⁵

Vlivem sledování pornografie na psychický vývoj mladého člověka se zabývali psychologové a sexuologové po dobu řady let, jimiž bylo zachyceno několik zásadních poznatků:⁴⁶

- sledování pornografických pořadů probouzí předčasný zájem o sexualitu, přičemž dítě získává deformovanou představu o sexu,
- **u dívek zvyšuje sledování pornografických a erotických filmů pravděpodobnost vzniku anorexie a dalších poruch příjmu potravy,**
- **děti často nejsou na informace z oblasti sexu a erotiky psychicky zralé, nejsou na tyto informace připravené,**
- **sledování pornografie dětmi může mít vliv na neplánované rodičovství –** protože v pornografických snímcích se zásadně neřeší, co dělat, když souložící pár počne dítě,
- **proměna žen v sexuální objekty** - ženy jsou zpravidla vnímány jak erotické nástroje, které slouží k podněcování libida. Žena je v pornografickém průmyslu předváděna jako „zboží“ či jako „otrokyně“. Tohle pojetí vnímáno chlapci může vést k pohlavnímu zneužívání dívek,
- **velké množství pornografických filmů obsahuje násilí prezentované např. ve formě simulovaného znásilnění,**
- **pornografie předkládaná dětem zvyšuje jejich toleranci vůči normálním, ale také deviantním sexuálním praktikám,**
- **pornografie předkládá dětem názor, že sex bez odpovědnosti je přijatelný a žádoucí,**

⁴⁵ *Děti a sex na obrazovce* [online]. 2013 [cit. 2014-20-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.detiamedia.cz/art/1448/deti-a-sex-na-obrazovce.htm>>.

⁴⁶ *Opravdu je sledování pornografie dětmi v pohodě?* [online]. 2013 [cit. 2014-20-02]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/723-komentar-sledovani-porna>>.

- **děti, které jsou opakovaně v kontaktu s pornografií, mohou toto chování napodobovat ve vztahu k dalším dětem,**
- **kontakt s pornografií u dětí má vliv na rozvoj jejich vlastní identity.**

Sexuální pocity a touhy jsou pro děti a mládež v pubertě zcela přirozené. Stejně tak dětská zvědavost v oblasti sexu je normální a zdravá, je tedy i pochopitelné, že dítě hledá informace o sexu, že chce prozkoumat svou sexualitu, z čehož vyplývá, že bude hledat i zdroje svého poznání. Otázkou však zůstává, se kterými formami sexu, respektive, kterým sexuálním praktikám, bude vystaveno již v nejranějších etapách svého života, a nakolik ho to ovlivní. U dospělých pornografie a erotika již není žádnou neznámou, ve vztahu k dětem tento typ obsahu by měl být regulován rodiči.

Pornografie představuje dítěti nereálný svět s jinými pravidly a sexuálními praktikami, než fungují v realitě, může v něm vybudovat nenormální vzorce chování k ženám. Problémem není, že pornografie zobrazuje sex, problémem je forma, jakou to činí.⁴⁷

4.1 Dílčí závěr

Současná generace dětí a mladistvých považuje denní sledování televize či využívání počítače k hraní her nebo ke komunikaci s přáteli za rutinní záležitost. Je těžké vychovávat dítě v dnešní době, kdy rodiče často při výchově dětí musejí hledat kompromis, neboť je těžké zakazovat dětem využívání moderní technologie i přesto, že sami vědí, jaký špatný vliv na ně má. Kapitola zachycuje hlavní příčiny a negativní dopady moderních technologií na vývoj mládeže.

⁴⁷ *Opravdu je sledování pornografie dětmi v pohodě?* [online]. 2013 [cit. 2014-20-02]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/723-komentar-sledovani-porna>>.

5 Fenomenologie kriminality mládeže v Olomouckém kraji

Kriminalita mládeže je specifická svými odlišnými rysy, zejména díky nízkému věku, jejich fyzické a sexuální nezralosti, vyššího stupně agresivity a v neposlední řadě vytváření si postavení v okolí.

Pro lepší představu v číslech jsou vyobrazeny tabulky a grafy, jejichž hodnoty byly získány ze statistik Policie ČR.

Tabulka 1: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013
48

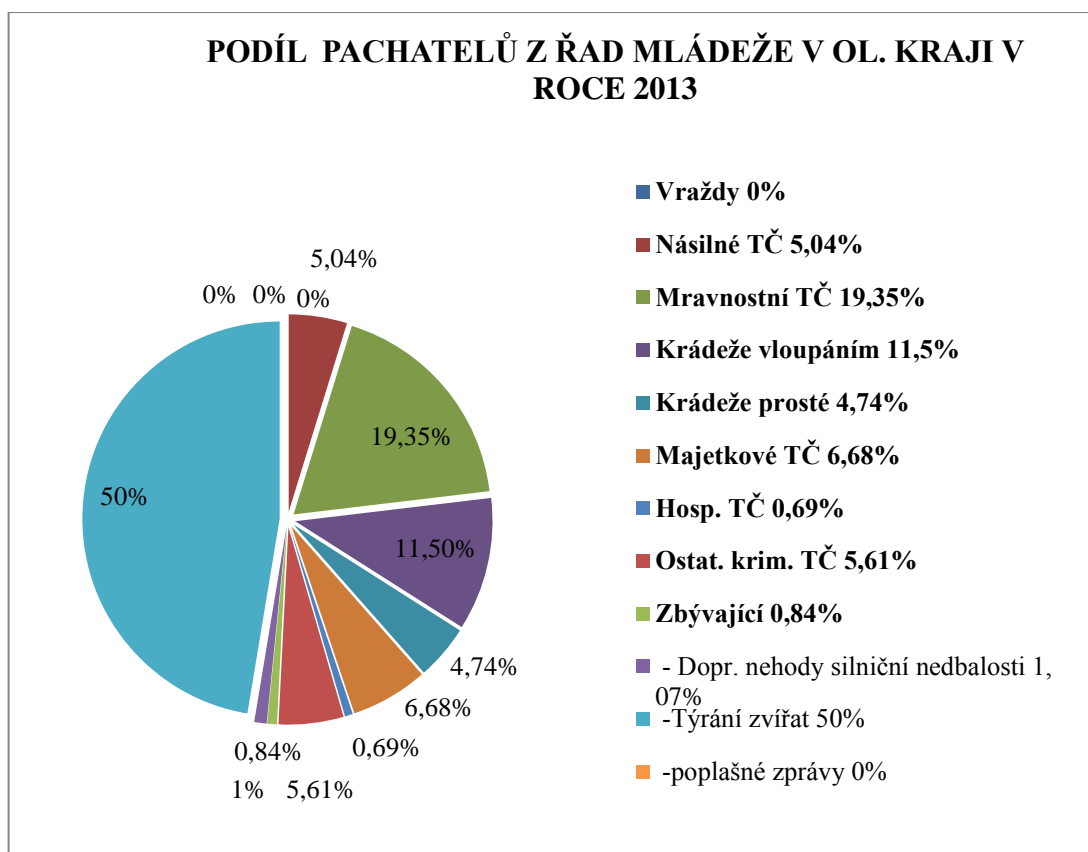
Trestné činy	Počet všech pachatelů	Počet pachatelů z řad mládeže	Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v %
Vraždy	11	0	0%
Násilné TČ	913	46	5,04%
Mravnostní TČ	62	12	19,35%
Krádeže vloupáním	548	63	11,5%
Krádeže prosté	1013	48	4,74%
Majetkové TČ	1992	133	6,68%
Hospodářské TČ	872	6	0,69%
Ostat. krim. TČ	998	56	5,61%
Zbývající kriminalita	1915	16	0,84%
- Dopravní nehody silniční nedbalosti	372	4	1,07%
- Týrání zvířat	4	2	50%
- Poplašné zprávy	0	0	0%
CELKOVÁ	6752	269	3,98%

Tabulka č. 1 pojednává o TČ v Olomouckém kraji, jakou měrou se na nich podílí pachatelé z řad mládeže v porovnání se všemi pachateli v Olomouckém kraji. Příznivě vychází statistika vražd, kdy z řad mládeže se nikdo nepodílel na žádné vraždě v Olomouckém kraji v roce 2013. Nejvíce pachatelů z řad mládeže bylo zaznamenáno u majetkové trestné činnosti, která není specifická jen pro Olomoucký kraj, ale je problémem mládeže v celé České Republice, neboť majetek je pro dnešní mládež v uspořádaném žebříčku hodnot na prvním místě a díky ekonomické nesoběstačnosti není schopna mládež tuto hodnotu naplnit.

⁴⁸ *Statistické přehledy kriminality*. [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

U zbývající kriminality byly vybrány tři druhy TČ. Největší procentuální podíl z řad mládeže ke všem pachatelům v Olomouckém kraji byl u zbývající kriminality – týrání zvířat, kdy byli celkem 4 pachatelé, z toho 2 z řad mládeže. Příčinou je dnešní trend natáčení videoklipů se zvířaty na mobilní telefony a následné umístění na internet, či rozesílání mezi kamarády. Další vysoký podíl nelze přehlédnout u mravnostních TČ, na nichž se podíleli pachatelé z řad mládeže ke všem pachatelům v 19,35 %, vysoký podíl vyplývá z dnešní fyzické a sexuální vyspělosti dětí, ale také z pornografie urychlující dospívání dětí. Na celkové kriminalitě v Olomouckém kraji se podílí pachatelé z řad mládeže ke všem pachatelům v 3,98 %.

Graf 1: Podíl pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013 v %⁴⁹

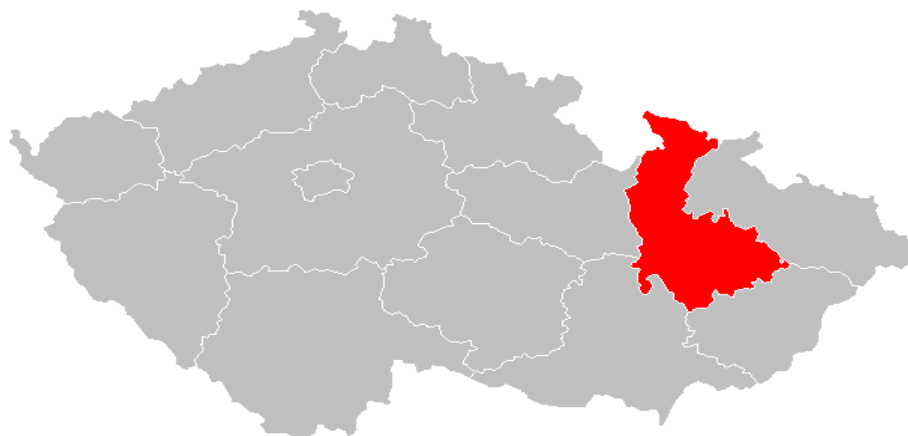
⁴⁹ *Statistické přehledy kriminality*. [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

5.1 Dílčí závěr

Cílem kapitoly Fenomenologie kriminality mládeže bylo zjistit na základě statistických dat Policie ČR stav a strukturu kriminality mládeže. Dále celkový podíl mládeže na trestné činnosti v Olomouckém kraji ve srovnání s podílem všech pachatelů Olomouckého kraje za rok 2013. Tento dílčí cíl byl naplněn viz. výše.

6 Srovnání kriminality mládeže Olomouckého kraje s ostatními kraji v ČR.

Obrázek 1: Mapa - Olomoucký kraj⁵⁰

Jedním z dalších cílů bakalářské práce bylo zjistit na základě předchozí kapitoly, zda se fenomenologie kriminality mládeže Olomouckého kraje odlišuje od fenomenologie mládeže v ostatních krajích ČR.

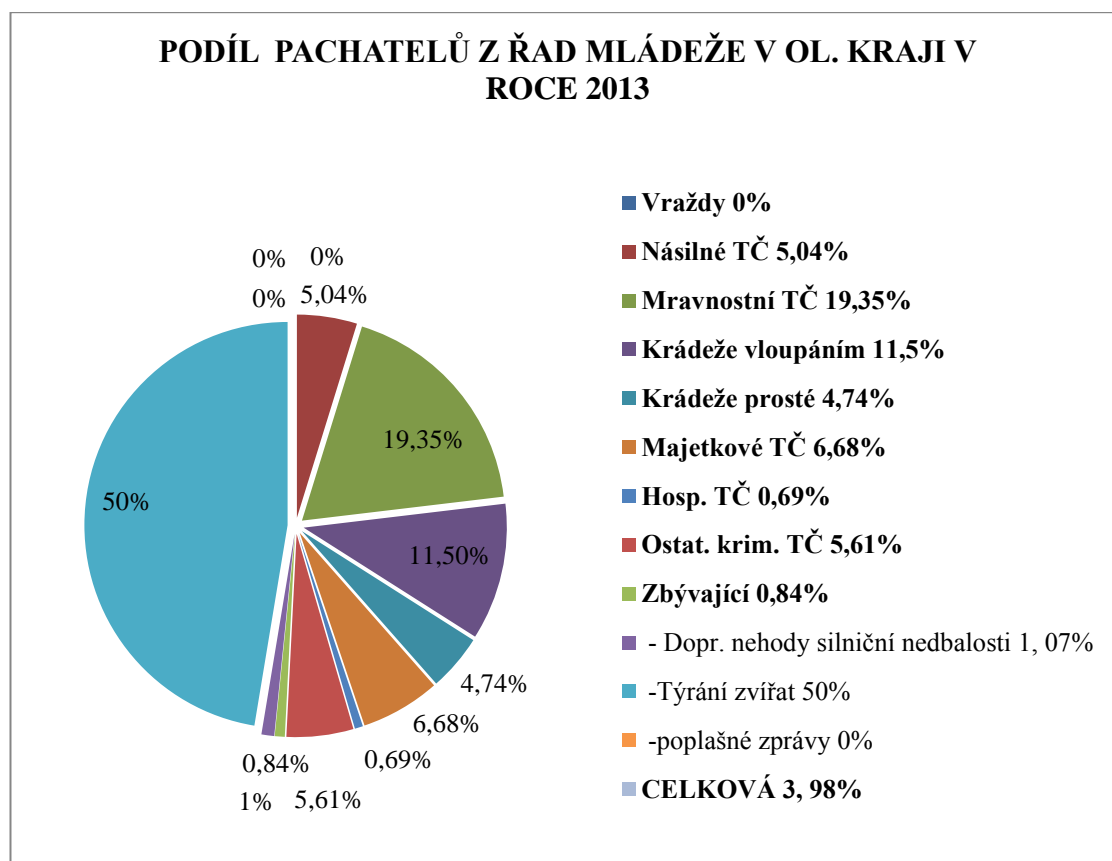
Pro lepší orientaci a srovnávání, zda se fenomenologie odlišuje, byla použita tabulka a graf z předchozí kapitoly.

⁵⁰ *Olomoucký kraj*. [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/olomoucky-kraj>>.

Tabulka 2: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013

Trestné činy	Počet všech pachatelů	Počet pachatelů z řad mládeže	Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v %
Vraždy	11	0	0%
Násilné TČ	913	46	5,04%
Mravnostní TČ	62	12	19,35%
Krádeže vloupáním	548	63	11,5%
Krádeže prosté	1013	48	4,74%
Majetkové TČ	1992	133	6,68%
Hospodářské TČ	872	6	0,69%
Ostat. krim. TČ	998	56	5,61%
Zbývající kriminalita	1915	16	0,84%
- Dopravní nehody silniční nedbalosti	372	4	1,07%
- Týrání zvířat	4	2	50%
- Poplašné zprávy	0	0	0%
CELKOVÁ	6752	269	3,98%

Graf 2: Podíl pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013 v %

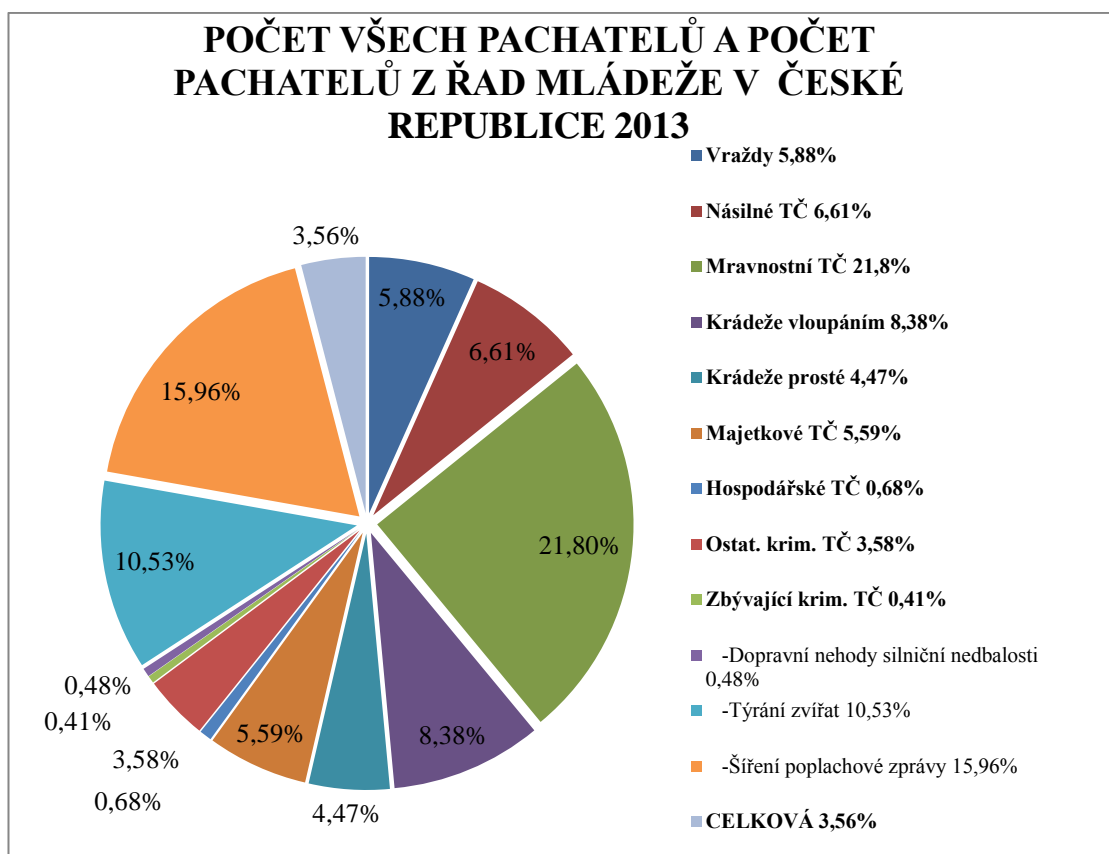

Tabulka 3: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v ČR v roce 2013

Trestné činy	Počet všech pachatelů	Počet pachatelů z řad mládeže	Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v %
Vraždy	187	11	5,88%
Násilné TČ	13 133	868	6,61%
Mravnostní TČ	1 335	291	21,8%
Krádeže vloupáním	10 197	855	8,38%
Krádeže prosté	20 642	923	4,47%
Majetkové TČ	36 384	2035	5,59%
Hospodářské TČ	15 247	103	0,68%
Ostatní krim. TČ	21 534	770	3,58%
Zbývající kriminalita	30 046	123	0,41%
- Dopravní nehody silniční nedbalosti	5 670	27	0,48%
- Týrání zvířat	38	4	10,53%
- Šíření poplachové zprávy	94	15	15,96%
CELKOVÁ	117 670	4190	3,56%

Tabulka č. 3 sestavena obdobně jako předchozí tabulka č. 2 s rozdílem zaměření se na celé území České republiky za sledované období. Tabulky slouží pro následné srovnání kriminality mládeže v Olomouckém kraji s kriminalitou mládeže v České Republice v roce 2013. Jak už bylo zmíněno, majetková trestná činnost je problémem mládeže nejen v Olomouckém kraji, ale v celé České republice, tady se jedná pochopitelně o větší číslo, přesněji 2 035 pachatelů z řad mládeže, tedy nejvíce ve srovnání s ostatními trestnými činy. Za rok 2013 ve srovnání s Olomouckým krajem, kde nebyla spáchána žádná vražda z řad mládeže, bylo v České republice spácháno mládeží celkem 11 vražd. Za celkovou trestnou činnost ve sledovaném období 2013 bylo zaznamenáno celkem 4 190 pachatelů z řad mládeže.

Graf 3: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v ČR v % 2013 ⁵¹

Podíváme-li se na procentuální srovnání grafu č. 3 s předchozím grafem č. 2, jde o srovnání podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v Olomouckém kraji s podílem pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v České republice. V České republice se mládež podílela na vraždách v 5,88 %, ve srovnání s Ol. krajem jde o vyšší podíl, neboť jak vyplývá z předchozích statistik, podíl mládeže na vraždách v Olomouckém kraji byl 0 %. Pachatelé z řad mládeže se v Olomouckém kraji i v České republice nejvíce podíleli na mravnostních trestných činech, v Ol. kraji v 19,35 % a v ČR v 21,8 %. Naopak nejmenší podíl mládeže v obou sledovaných územích byl tvořen hospodářskými TČ, v Ol. kraji 0,69 % a v České

⁵¹ *Statistické přehledy kriminality*. [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

republiky 0,68 %. Nízký podíl vyplývá ze specifické trestné činnosti pro mládež, zejména díky své náročnosti. Hospodářské TČ jsou páčány převážně dospělými.

Rozdíl v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR a Ol. kraji v procentech u jednotlivých druhů trestné činnosti zachycuje následující tabulka č. 4.

Tabulka 4: Rozdíl v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR a OL. kraji v % u jednotlivých druhů trestné činnosti v roce 2013⁵²

Trestné činy	Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR	Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v Ol. kraji	Rozdíl v %
Vraždy	5,88%	0%	- 5,88%
Násilné TČ	6,61%	5,04%	- 1,57%
Mravnostní TČ	21,8%	19,35%	-2,45%
Krádeže vloupáním	8,38%	11,5%	+3,12%
Krádeže prosté	4,47%	4,74%	+0,27%
Majetkové TČ	5,59%	6,68%	+1,09%
Hospodářské TČ	0,68%	0,69%	+0,01%
Ostatní krim. TČ	3,58%	5,61%	+2,03%
Zbývající krim. TČ	0,41%	0,84%	+0,43%
- Dopravní nehody silniční nedbalosti	0,48%	1,07%	+0,59%
- Týrání zvířat	10,53%	50%	+39,47%
- Šíření poplachové zprávy	15,96%	0%	-15,96%
CELKOVÁ	3,56%	3,98%	+ 0,42%

Dostáváme se ke konečnému nejdůležitějšímu zjištění, kdy snahou tabulky č. 4 bylo získat rozdíl námi sledovaných hodnot na území Olomouckého kraje a České republiky. Největší rozdíl byl zaznamenán u vražd, kdy podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR byl o 5,88 % horší než v Ol. kraji. Olomoucký kraj byl na tom pouze lépe už jen v podílu mravnostních činů o 2,45 %, násilných TČ o 1,57 % a u zbývající kriminality – šíření poplachové zprávy o 15,96 % ve

⁵² *Statistické přehledy kriminality*. [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

srovnání s ČR. U dalších druhů jednotlivých trestných činů, na nichž se podíleli pachatelé z řad mládeže ke všem pachatelům, vycházel rozdíl příznivěji pro Českou republiku. Největší rozdíl skýtala zbývající kriminalita a to v týrání zvířat, kdy podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v Ol. kraji byl o 39,47 % horší oproti celé ČR.

Srovnáme-li celkovou trestnou činnost, tak Ol. kraj je na tom oproti ČR v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům o 0,42 % hůře. Vzhledem k velmi malému rozdílu, lze jen velmi těžko stanovit příčinu tohoto stavu.

Tabulka 5: Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům u celkové kriminality, podle jednotlivých krajů v ČR v roce 2013⁵³

Pořadí krajů v České republice	Počet všech pachatelů	Počet pachatelů z řad mládeže	Podíl p. z řad mládeže ke všem p. v %
1. Vysočina	3 747	188	5%
1. Pardubický kraj	4 192	209	5%
2. Moravskoslezský kraj	16 009	701	4,4%
3. Královéhradecký kraj	5 066	217	4,3%
4. Jihočeský kraji	7 208	303	4,2%
5. Jihomoravský kraj	11 87	461	4,2%
6. Liberecký kraj	5 519	218	4%
6. Karlovarský kraj	5 396	203	4%
6. Olomoucký kraj	6 752	269	4%
7. Ústecký kraj	13 470	517	3,8%
8. Zlínský kraj	4 800	155	3,2%
9. Plzeňský kraj	6 365	195	3,1%
10. Středočeský kraj	12 903	331	2,6%
11. Hl. město Praha	14 886	223	1,5%
Celá ČR	117 670	4190	3,56%

Poslední tabulka č. 5. směřuje k hlavnímu cíli, zda a případně jak se fenomenologie kriminality mládeže Ol. kraje odlišuje od fenomenologie kriminality v ostatních krajích ČR. Tabulka zobrazuje podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v jednotlivých krajích ČR. Tabulka byla sestavena záměrně pro

⁵³ *Statistické přehledy kriminality*. [online]. 2013 [cit. 2014-03-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.

srovnání Ol. kraje s ostatními kraji v ČR. Olomoucký kraj je společně s Libereckým a Karlovarským krajem s 4 %, šestý nehorší v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům. Největší podíl 5 % byl zaznamenán u kraje Vysočina, naopak nejméně se podíleli na celkové kriminalitě pachatelé z řad mládeže ke všem pachatelům v porovnání s ostatními kraji v Hl. městě Praha. Vzhledem k tomu, že Ol. kraj se nachází přibližně ve středu pomyslného žebříčku, tedy v postavení nevykazuje žádnou anomálii, není zapotřebí vyvozovat závěry týkající se příčin kriminality.

6.1 Dílčí závěr

Cílem kapitoly bylo srovnat kriminalitu mládeže Olomouckého kraje s ostatními kraji v ČR. Při srovnání celkové kriminality mládeže Ol. kraje s ČR se dospělo k závěru, že kriminalita mládeže se liší o 0,42 % k horšímu od celkové kriminality mládeže ke všem pachatelům v ČR. Vzhledem k velmi malému rozdílu, lze jen velmi těžko stanovit příčinu tohoto stavu. Další zjištění bylo směřováno ke srovnání podílu kriminality mládeže dle jednotlivých krajů ČR. Mezi jednotlivými kraji se Ol. kraj v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům umístil na šestém místě. A jak již bylo uvedeno výše, tak vzhledem k tomu, že Ol. kraj se nachází přibližně ve středu pomyslného žebříčku, tedy v postavení nevykazuje žádnou anomálii, není zapotřebí vyvozovat závěry týkající se zvláštních příčin kriminality mládeže v Ol. kraji.

7 Prevence kriminality mládeže

7.1 Prevence – obecně

Pojem prevence vychází z latinského slova „*praeventia*“ – což znamená zákrok předem, včasná obrana, ochrana⁵⁴. V našem případě se jedná o předcházení sociálně patologických jevů, tedy ochrana před kriminalitou.

Jedná se o soubor nejrůznějších aktivit, mimo trestního charakteru, orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality, nebo docílit jejího zmenšení. Hlavní prioritou je působit na budoucí faktory kriminality, na příležitosti a podněty k páchání trestných činů a dále působit nejen na potenciální pachatele ale i na potenciální oběti a vytvářet zábrany proti páchání trestných činů.⁵⁵

Holcr⁵⁶ uvádí, že ze společensko-praktického hlediska prevence kriminality představuje vědecky zdůvodněné, záměrné, cílevědomé, plánovité a koordinované působení na příčiny a podmínky kriminality s cílem je odstranit nebo vhodným výběrem forem a metod působení alespoň z části eliminovat, případně jejich negativní projevy omezit a současně podporovat vytváření anti-kriminogenních podmínek.

Prevenici můžeme také chápat jako systematické předcházení nebo obranu proti možným asociálním či antisociálním činům jedince. Pozitivním pohledem jde o snahu takové socializace společnosti, která je slučitelná se základními mravními a právními standardy většinové společnosti, ve které jedinec žije a která se navíc odvíjí od některých elementárních etických principů, bez kterých žádná společnost nemůže trvale udržet svou integritu a sebezáchovu.⁵⁷

⁵⁴ ZOUBKOVÁ, I. *Kriminologický slovník*. Plzeň, 2011, s. 141.

⁵⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. a kol. *Kriminologie*. 2. vyd. Praha, 2004, s. 172 – 173.

⁵⁶ HOLCR, K., a kol. *Kriminologie*. Praha, 2009, s. 170.

⁵⁷ VEČERKA, K., a kol. *Ohrožená mládež mezi prevencí a represí*. Praha, 2011, s. 116

Prevence společně s represí tvoří kontrolu kriminality. Větší důraz však klademe na prevenci, neboť je účinnější a levnější.

7.2 Prevence v jednotlivých fázích věku

Úspěšnou prevencí kriminality mládeže je její včasné a dlouhodobé působení za předpokladu, že prevence je proces, který je nutné nezanedbat, neodkládat a začít s ním od nejtútlejšího věku dítěte. Tento proces je rozdělen do několika fází.⁵⁸

- **Věk do tří let⁵⁹** - je rozhodující pro pozdější vytváření vlastní sebedůvěry a vlastní identity. Sebedůvěra a identita se mohou rozvíjet pouze v bezpečném, klidném a lásky plném prostředí.
- **Ve věku od tří do šesti let** - je možné začít s prevencí proti negativním jevům, které děti obklopují (kouření, alkohol, léky apod.). Informace by měly být podpořeny příkladným chováním ze strany rodičů. V tomto věku je chování pro dítě největším vzorem.
- **Ve věku do 12 let** - dítě se začíná seznamovat s odpovědností, která se promítá do jednání, spolupráce, plnění úkolů a těmito aktivitami se dále rozvíjí. Je to věk, kdy si jedinec utváří a rozvíjí sociální vazby a společenské vztahy (k rodičům, prarodičům, vrstevníkům, starším lidem). Zde je potřeba přistupovat s opatrností a sledovat, o jakou kvalitu sociálních vztahů jde, zda tyto vztahy vedou k sociálnímu vyzrávání, které je předpokladem pro budoucí integraci do společnosti. Kvalitou je myšleno socializační normy především ve škole a v rodině. Záleží, zda se jedná o bezpečné prostředí pro formování hodnotového systému, adekvátního sebevědomí a sociálních dovedností při jednání a komunikaci.

⁵⁸ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 119.

⁵⁹ ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova, 2002, s. 119

- **Období do 18 let** - jedná se o nejsložitější období člověka v životě, které je označováno za období vzpoury, vzdoru, ale také touhy uplatnit se, najít osobní smysl svého života, individuální uplatnění a perspektivy budoucnosti. Přicházejí první zkušenosti s životem, který si jedinec utváří podle vlastních představ a potřeb. Také je to věk, kdy mladý člověk má chuť experimentovat, zkoušet něco nového, s čímž však souvisí nepříjemnosti v podobě ohrožení šikany, extremismu a návykových látek. Složitost tohoto vývoje a nároky kladené na mladého člověka se odrážejí v připravenosti tyto nároky zvládat a integrace do společnosti se stává zdrojem sociálního selhávání častěji se vyskytující u dospívajících než u dospělých.
- **Období do 21 let** - jedinec vypadá navenek mentálně a fyzicky vyspěle, ale nedisponuje takovou mentální a psychickou zralostí, což však vede ke klamavému zdání společnosti o dokončení sociálního vývoje, a tím i požadavku reagovat na jejich případné kriminální selhání bez kompromisu. Mladí dospělí se často nacházejí v sociální prázdnotě kvůli tomu, že již nebo ještě nikam nepatří, neboť se stále pohybují v původním prostředí (zpravidla rodiny), které jim už nestačí, ale vlastní ještě nevytvořili. Tento vnitřní rozpor mezi očekáváním a nenaplněnou realitou může u některých z nich vést ke kriminálním deliktům typu agresivního jednání fotbalových fanoušků, vandalství, kdy dochází k naplnění touhy někam patřit mimo rodinu.

7.3 Prevence kriminality v České republice

Preventivní aktivity se uskutečňují v celostátním měřítku na několika úrovních.⁶⁰

1. **Na mezirezortní úrovni** - těžiště meziresortní spolupráce spočívá ve vytváření preventivní politiky vlády ve vztahu k tradiční (obecné) kriminalitě a v koordinaci, případně vytváření nových, preventivních činností jednotlivých resortů zastoupených v Republikovém výboru pro prevenci kriminality.
2. **Na resortní úrovni** - programy prevence kriminality vycházejí z věcné působnosti jednotlivých ministerstev, obohacují jejich běžné činnosti o nové prvky a přístupy a ovlivňují tvorbu příslušné legislativy.
3. **Na místní úrovni** - do níž jsou zapojeny orgány veřejné správy, policie, nevládní organizace a další instituce působící v městech a obcích. Podstatou systému prevence kriminality na místní úrovni je optimální rozložení působnosti v oblastech sociální a situační prevence s ohledem na místní situaci, potřeby i možnosti.

Z hlediska účinnosti je nejefektivnější prevence na místní úrovni, jejíž podstatou je součinnost orgánů státní správy, samosprávy, policie a nestátních neziskových organizací. Záběr programu je podmíněn místní situací v oblasti vývoje sociálně patologických jevů, potřebami, zájmem a schopnostmi lidí a finančními prostředky.

⁶⁰ *O prevenci kriminality* [online]. 2013 [cit. 2014-20-03]. Dostupné z WWW: <<http://prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod>>.

Další typy prevence jsou děleny podle obsahu a okruhu adresářů do skupin a podskupin.

1. Podle obsahu

a) **Sociální prevence**⁶¹ – je součástí sociální politiky a její podstatou je vytváření příznivých společenských podmínek v oblasti ekonomické, sociální, kulturní, výchovně vzdělávací, v oblasti zaměstnanosti, bydlení, podmínek pro využití volného času, růstu životní úrovně, duchovního rozvoje a zkvalitňování způsobu života společnosti jako celku, sociálních skupin, jakož i pro socializaci a sociální integraci každého jedince.

Sociální prevence reaguje i na změny v podobě nepříznivých společenských, ekonomických, kulturních a dalších podmínek, které se stávají kriminogenními faktory.

Nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách⁶².

První preventivní programy byly zaměřeny na mládež včetně ohrožené mládeže z problémových rodin, které měly velký počet dětí, trpěly materiální chudobou, užíváním alkoholu, s čímž se pojila i jejich sociální izolace, preventivní reakcí bylo vytváření podmínek pro volný čas (budování hřišť, zřizování klubů apod.).

b) **Situační prevence** – je na rozdíl od sociální prevence specificky orientována na kriminalitu, na ochranu veřejného pořádku, bezpečnosti, zdraví, života a majetků občanů. Výhoda spočívá ve ztížení potenciálnímu pachateli spáchat trestný čin nebo jiný delikt a dále pak zvyšuje pravděpodobnost odhalení reálného pachatele.

Vychází ze zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností.

Prostřednictvím opatření organizační, režimové, fyzické

⁶¹ HOLCR, K., a kol. *Kriminologie*. Praha, 2009, s. 173

⁶² MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence*. 3. vyd. Praha, 2011, s. 262.

a technické povahy se snaží situační kriminogenní podmínky minimalizovat.

- c) **Viktimizační prevence**⁶³ - je odvozena od pojmu „viktimizace“, tedy proces stávání se obětí, je chápán mnohostranně, jednak viktimitou tj. určité sklony, predispozice stát se obětí trestného činu, která je charakteristikou a projevuje se v chování oběti, a dále pak interakcí oběti a pachatele v situaci při jejich kontaktu nebo sociálního okolí, které může působit oběti trestného činu ještě větší utrpení než samotný trestný čin.

Tento druh prevence by měl zahrnovat přípravu lidí na osvojení si a uplatňování preventivních opatření, kterými by mohli snížit riziko svého ohrožení kriminalitou.

Orientuje se na celosvětovou a poradenskou činnost.⁶⁴

- jak se mají lidé chovat, aby ochránili sebe a svůj majetek,
- jak se mají chovat před, v průběhu útoku a po něm.

Díky velké míře viktimnosti je orientována také na chování dětí – jak se např. zachovat, když jim jsou nabízeny drogy, dále jak reagovat na neznámé osoby, která jim nabízí dárky, odvoz vozidlem nebo jak se chovat, když se ztratí ve městě, v přírodě atd.

2. Podle okruhu adresářů

- a) **Primární prevence** – představuje preventivní působení v oblasti výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské aktivity zaměřené zejména na nejširší veřejnost, která ještě nemusela vejít do kontaktu s kriminalitou. Zvláštní pozornost je zaměřena na pozitivní ovlivňování příslušných hodnotových měřítek zejména dětí a mládeže (využívání volného času, možnosti kulturního, sportovního vyžití,

⁶³ HOLCR, K., a kol. *Kriminologie*. Praha, 2009, s. 174

⁶⁴ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 89-90

předkládání odborných a adekvátních informací, seznámení i s trestnou odpovědností). Těžiště primární prevence spočívá v rodině, ve škole a v širším sociálním prostředí.

- je orientována na veškeré obyvatelstvo státu, měst nebo některých demograficky vymezených skupin obyvatelstva (mládež, ženy, důchodci, národnostní a etnické menšiny)
 - působí na každého bez ohledu a stupeň jeho kriminálního ohrožení
 - prevence je aplikována cestou sociální, kulturní a právní politiky⁶⁵

Dobrá primární a sekundární prevence kriminality nemůže být tak specifická, aby bránila pouze budoucímu kriminálnímu chování dětí. Dobrá prevence musí předcházet všem typům sociálního selhání – kriminalitě, abúzu drog, odpadávání ze škol a z učebních povinností, předčasným těhotenstvím, nákaze HIV virem atp. Cílem primární prevence nemůže být pouhá absence sociálně patologických jevů, cílem musí být prevence sociálně příznivého chování, jednání, jež se neslučuje s jednáním protispolečenským.⁶⁶

b) Sekundární prevence⁶⁷ - zabývá se rizikovými jedinci a skupinami osob, u nichž je zvýšená pravděpodobnost, že se stanou pachateli nebo oběťmi trestné činnosti (specializovaná sociální péče), na sociálně patologické jevy (např. drogové a alkoholové závislosti, šikanu, sprejerství, gamblerství, výtržnictví, vandalismus, internetnické konflikty, rasismus a xenofobii apod.) a příčiny kriminogenních situací (nebezpečné křižovatky, nádražní haly a místa, kde se koncentrují kriminální živly).

⁶⁵ SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň, 2012, s. 90

⁶⁶ MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence*. 3. vyd. Praha, 2011, s. 263.

⁶⁷ *O prevenci kriminality* [online]. 2013 [cit. 2014-20-03]. Dostupné z WWW: <<http://prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod>>.

- c) **Terciální prevence** – se zaměřuje taktéž na skupiny a jednotlivce, kteří se již dopustili trestné činnosti nebo se stali v minulosti jejími oběťmi. Můžeme říci, že jde o prevenci recidivy. Zaměření spočívá v resocializaci kriminálně narušených osob (pracovní uplatnění – rekvalifikace, sociální a rodinné poradenství, pomoc při získávání sociální, sociologické a ekonomické samostatnosti.)

7.4 Dílčí závěr

Dobrá predikce je hlavním předpokladem prevence kriminálního chování. Hlavní prioritou je využívat tyto zmiňované druhy prevence a aplikovat v reálném životě se snahou zabraňovat kriminalitě mládeže, anulovat možnosti vedoucí k páchání kriminálního chování jedinců z řad mládeže. Na základě této kapitoly, budeme jednotlivými preventivními opatření reagovat na dotazníkové šetření.

8 Dotazníkové šetření

Dotazníkové šetření probíhalo ve dvojí podobě, nejdříve zjišťující obecné mínění seniorů o dnešní mládeži se zaměřením na kriminalitu a dále výskyt šikany na druhém stupni (7-8tříd) základních škol v Olomouckém kraji (Šumperk). Šetření probíhalo aplikací dotazníků v tištěné podobě ve dnech 10. – 20. 3. 2014. Zjišťování obecného mínění o dnešní mládeži bylo provedeno ve vybraném penzionu pro seniory v Šumperku. Pro zjištění šikany byla vybrána Základní škola Eduarda Beneše v Šumperku, kde byly dotazníky rozdány ve čtyřech třídách druhého stupně.

Dotazník č. 1 s názvem „Obecné mínění seniorů o dnešní mládeži, se zaměřením na páchaní trestné činnosti mládeže v Olomouckém kraji (Šumperk)“ obsahoval 8 otázek. Bylo rozdáno celkem 100 dotazníků, vráceno pouze 70, což jsem respektoval, neboť se jednalo o starší osoby a dotazníky byly dobrovolné a anonymní. Čas poskytnutý k vyplnění byl individuální a neomezený, ale z důvodu vysokého věku dotazovaných respondentů bylo zapotřebí více času a individuální vysvětlení.

Dotazník č. 2 s názvem „Šikana na základních školách v Olomouckém kraji (Šumperk)“ v rozsahu 10 otázek byl rozdán 103 žákům 8. - 9. tříd. U tohoto dotazníku byla návratnost 100 %, jednalo se také o anonymní a časově neomezené vyplnění.

U seniorů bylo hlavním cílem zjistit, jaký mají názor na dnešní mládež, zda se cítí bezpečně a v čem vidí příčiny kriminality mládeže a jaká opatření by navrhovali, aby se kriminalita mládeže snížila. Hlavním cílem výzkumu zaměřující se na šikanu mezi dětmi bylo zjistit, jak žáci 7. - 8. tříd reagují na šikanu, zda se stali oběťmi šikany a jestli funguje škola dostatečně v prevenci šikany.

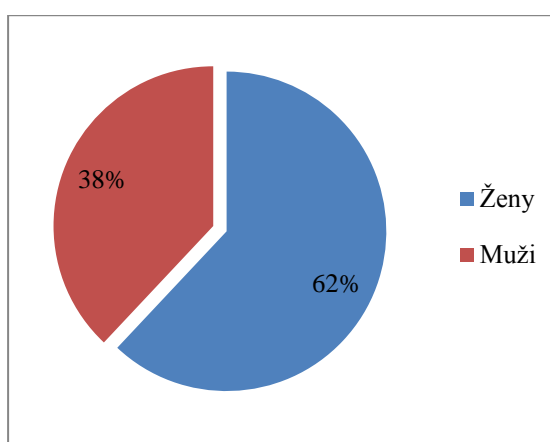
8.1 Dotazník č. 1. Obecné mínění seniorů o dnešní mládeži, zaměřené na páchaní trestné činnosti mládeže v Olomouckém kraji (Šumperk)

- **Otázka č. 1: Jste muž, nebo žena?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 44 starších žen, což činilo 62 % všech respondentů a 27 starších mužů, což bylo 38 % zúčastněných.

Graf 4: Pohlaví⁶⁸

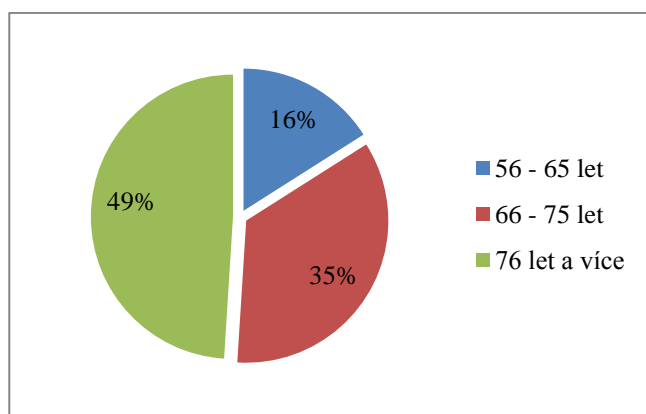
- **Otázka č. 2: Do jaké věkové skupiny patříte?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Cílem otázky č. 2 bylo zjistit, jaká věková kategorie respondentů převyšuje. 11 odpovědí bylo od respondentů ve věku 56 - 65 let, což činilo 16 % všech zúčastněných, další věková kategorie 66 – 75 let byla zastoupena 25 lidmi, což bylo 35 % všech respondentů. Nejvíce respondentů 35 patřilo do nejstarší věkové kategorie 76 let a více, což bylo 49 % všech zastoupených.

⁶⁸ Vlastní výpočty

Graf 5: Do jaké věkové skupiny patříte ⁶⁹

- **Otázka č. 3: Jaká je z pohledu kriminality dnešní mládež oproti té před rokem 1990 (věk 1 – 17 let)?**

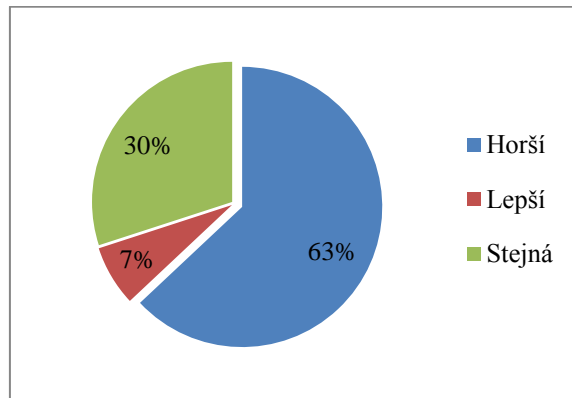
Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Více jak polovina respondentů, přesněji celých 63 %, se domnívá, že dnešní mládež je horší oproti té před rokem 1990. 7 % si myslí, že je lepší. 30 % si myslí, že se nijak nezměnila, že je stejná jako před rokem 1990.

Velký fakt, ovlivňující vyhodnocené odpovědi, můžeme přikládat i tomu, že před rokem 1990 se nedostávalo tolik informací o kriminalitě ve vztahu k současné době.

⁶⁹ Vlastní výpočty

Graf 6: Jaká je z pohledu kriminality dnešní mládež oproti té před rokem 1990⁷⁰

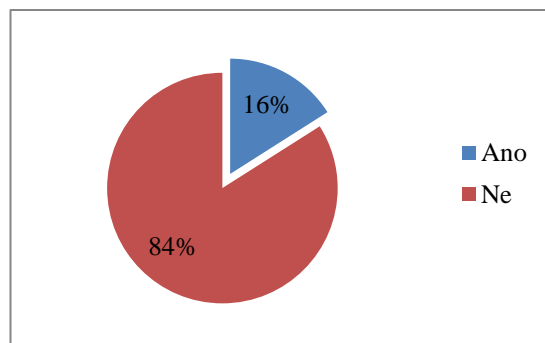

- **Otázka č. 4: Má dnešní mládež úctu k seniorům?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Výsledky z odpovědí na otázku č. 4 nebyly překvapující. Seniori mají ve valné většině ucelený názor, že dnešní mládež k nim nemá žádnou úctu. V názoru se shoduje 84 % dotazovaných seniorů. Pouze 16 % respondentů se přiklání k tomu, že úctu mají.

Graf 7: Má dnešní mládež úctu k seniorům⁷¹

- **Otázka č. 5: Cítíte se bezpečně ve společnosti dnešní mládeže?**

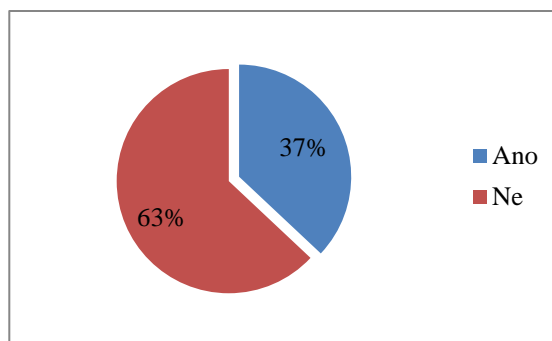
Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

⁷⁰ Vlastní výpočty

⁷¹ Vlastní výpočty

Otázka č. 5. směřovala k zjištění, jestli se senioři cítí bezpečně ve společnosti dnešní mládeže, např. při jízdě vlakem, autobusem, při nákupu v obchodě atd. Na základě odpovědí byly naplněny předpoklady a více jak polovina (přesněji 63 % dotazovaných) se necítí bezpečně ve společnosti dnešní mládeže. Opačný názor zastávalo zbylých 37 % respondentů.

Graf 8: Cítíte se bezpečně ve společnosti dnešní mládeže⁷²

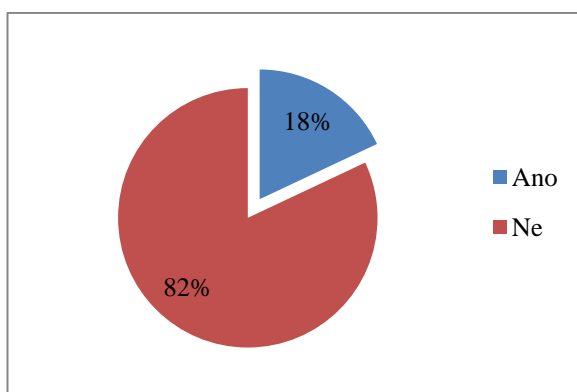
- **Otázka č. 6: Stali jste se v posledních letech obětí napadení mládeží?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Záměrem otázky č. 6 bylo zjistit výskyt napadení seniorů mládeží, popřípadě o jaký druh napadení se jednalo – slovní, fyzické, krádež, loupež. Otázka úzce souvisí s policejními statistikami mládeže, kde bylo vidět, že dochází k mírnému poklesu. 82 % dotazovaných se nestalo obětí žádného napadení mládeží. Oběťmi napadení se stalo 18 % respondentů, ale jednalo se pouze o napadení slovní.

⁷² Vlastní výpočty

Graf 9: Stali jste se v posledních letech obětí napadení mládeže⁷³

- **Otázka č. 7: Jaké jsou dle vašeho názoru největší příčiny kriminality mládeže?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit tři z nabízených odpovědí.

Dotazovaní respondenti měli vybrat z několika možností 3 hlavní příčiny, které považují za největší příčiny kriminality mládeže. Největší příčina z dané nabídky byla přikládána k špatně fungující rodině, kdy tato odpověď byla vybrána 58krát. V dalších odpovědích, kromě příčiny existence extremistických hnutí, která byla vybrána pouze 2krát, nebyly žádné větší rozdíly. Po špatně fungující rodině byla označována nejvíce příčina - vliv počítačů 25krát a obstarání drog 24krát.

- **Otázka č. 8: Jaká opatření byste navrhovali, aby se kriminalita mládeže snížila?(vlastní myšlenka heslovitě důležitosti)**

Povinná otázka, respondent musel vymyslet opatření, jaké by navrhoval.

Necelá většina názorů, přesněji 87 % dotazovaných, se shodovala v návrhu snížení věkové hranice trestní odpovědnosti, dále lepší možnost trávení volného času, např. nižší náklady na sport. Zbylých 13 % dotazovaných navrhovalo jednostranné návrhy, které se neshodovaly s dalšími, např. zavedení náboženství v povinné výuce základních škol atd.

⁷³ Vlastní výpočty

8.2 Dílčí závěr

Výsledné zjištění vycházelo z větší části seniorů spadající do kategorie 76 let a více. Po následném vyhodnocení dotazníků, lze říci, že výsledky zodpovězených odpovědí byly negativního charakteru, neboť 63 % všech respondentů zastává názor zhoršení dnešní mládeže ve srovnání s rokem 1990, dále většina dotazovaných, přesněji 84 %, necítí úctu ze strany mládeže ke starší generaci a v neposlední řadě více jak polovina seniorů se necítí v přítomnosti dnešní mládeže bezpečně. Jediným pozitivním faktorem, ale naopak tím nejdůležitějším je, že většina dotazovaných respondentů 82 % se nestala obětí žádného útoku, zbylých 12 % muselo čelit slovním útokům ze strany mládeže.

Další zjištění dotazníkového šetření, spočívalo v příčinách těchto negativních výsledků, kdy starší společnost vidí problém zejména v rodině, vlivu moderních technologií a v možnosti snadného obstarání drog.

Na závěr dotazníkového šetření, lze kladně ohodnotit myšlenku starší generace, navrhuující opatření v podobě snížení věkové hranice trestní odpovědnosti mládeže nebo v realizaci širší nabídky možností trávení volného času mládeže, např. snížením finanční náročnosti za sportování.

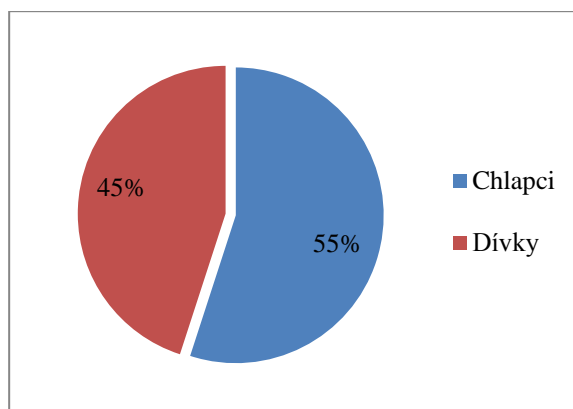
8.3 Dotazník č. 2 - Šikana na základních školách v Olomouckém kraji (Šumperk).

- **Otázka č. 1: Tvé pohlaví?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 57 chlapců, což činilo 55 % všech respondentů, a 46 dívek, což bylo 45 % všech zúčastněných.

Graf 10: Tvé pohlaví⁷⁴

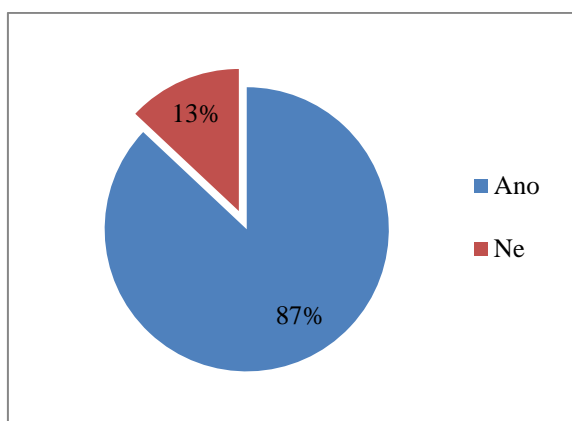
- **Otázka č. 2: Cítíš se dobře mezi spolužáky ve třídě?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Otázka č. 2 zjišťovala názor jedinců, jestli se cítí dobře mezi spolužáky. V dotazníkovém šetření se 87 % dotazovaných žáků na druhém stupni cítí dobře mezi svými spolužáky. Zbývajících 13 % se necítí dobře.

⁷⁴ Vlastní výpočty

Graf 11: Cítíš se dobře mezi spolužáky ve třídě⁷⁵

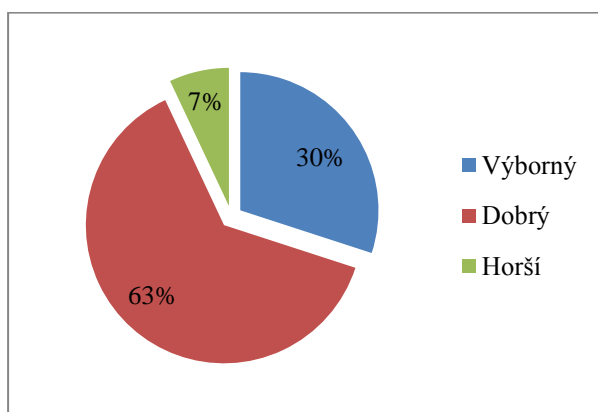

- **Otázka č. 3: Jak bys hodnotil svůj prospěch ve škole?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Cílem otázky č. 3 bylo zjistit, jaký prospěch převládá u dotazovaných žáků, neboť horší prospěch má určitý vliv na projev šikany ve třídách. Ale k horšímu prospěchu se hlásilo pouze 7 % dotazovaných. 63 % respondentů má dobrý prospěch a 30 % se učí na výbornou.

Graf 12: Jak bys hodnotil svůj prospěch ve škole⁷⁶

⁷⁵ Vlastní výpočty

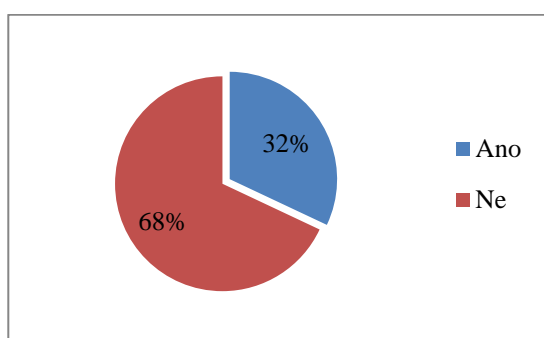
⁷⁶ Vlastní výpočty

- **Otázka č. 4: Stali jste se někdy obětí šikany?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Otázka č. 4 pojednává o hlavním cíli dotazníkového šetření. Zjišťuje, zda se stal někdo obětí šikany. Příznivých 68 % respondentů se nikdy obětí žádné šikany nestalo. Dotazovaných 32 % se přiznává, že se stalo obětí šikany.

Graf 13: Stali jste se někdy obětí šikany⁷⁷

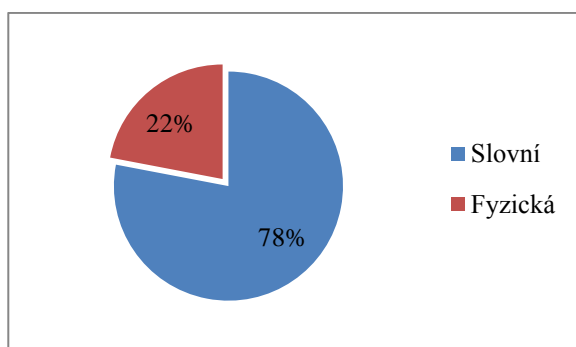
- **Otázka č. 5: Pokud ANO, s jakým druhem šikany jste se setkali?**

Povinná otázka, jen v případě pokud se stal respondent někdy obětí šikany.

Otázka č. 5 navazuje na otázku č. 4. Hlavním cílem bylo zjistit, jakého druhu šikany se oběť v minulosti stala. Z 33 obětí šikany, což činilo 32 % všech dotazovaných, bylo 78 % obětí šikany slovní a 22 % obětí šikany fyzické.

⁷⁷ Vlastní výpočty

Graf 14: S jakým druhem šikany jste se setkali ⁷⁸

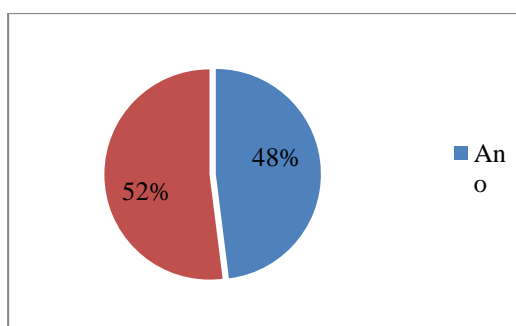

- **Otázka č. 6: Stali jste se někdy svědkem šikany?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Otázka č. 6 je další otázkou, která směřuje k výskytu šikany, ale na základě odpovědí nelze vyvodit žádný závěr, neboť 48 % respondentů se stalo svědky šikany a 52 % dotazovaných se svědky šikany nikdy nestalo.

Graf 15: Stali jste se někdy svědkem šikany ⁷⁹

- **Otázka č 7: Pokud ANO, jak jste reagovali?**

Povinná otázka, jen v případě pokud se stal respondent někdy svědkem šikany.

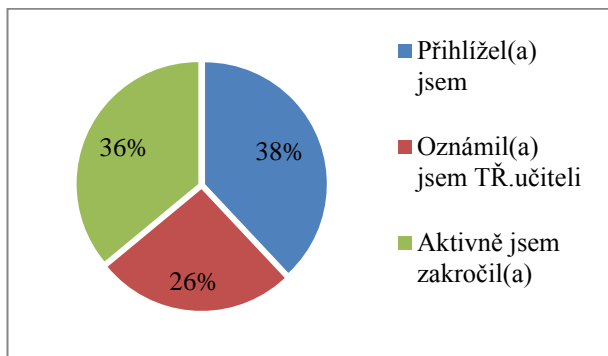
Otázka č. 7 navazuje na předchozí otázku č. 6, kdy hlavním záměrem bylo zjistit reakce svědků šikany. Na základě výsledků z předchozí otázky, kdy svědků

⁷⁸ Vlastní výpočty

⁷⁹ Vlastní výpočty

šikany bylo 49, tedy 48 % všech respondentů, z nichž 38 % se přiznalo, že pouze přihlíželo, 26 % oznámilo třídnímu učiteli a 37% aktivně zakročilo.

Graf 16: Jak jste reagovali⁸⁰

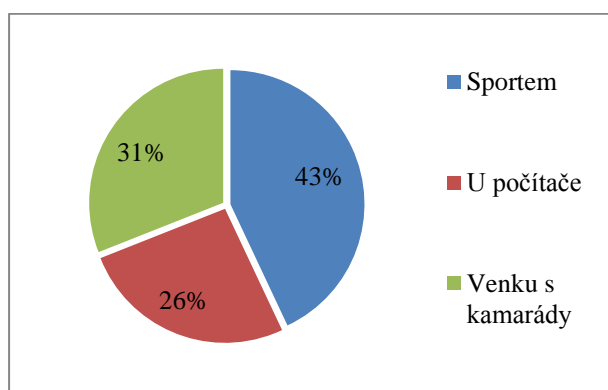

- **Otázka č. 8: Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Cílem otázky č. 8 bylo zjistit, jak děti školního věku tráví nejvíce svůj volný čas, hlavně tedy jestli tráví svůj volný čas u počítače, který na základě 4. kapitoly má negativní vliv na vývoj dětí. Pokud všichni dotazovaní odpovídali pravdivě, tak nejvíce svůj volný čas vyplňují sportem, přesněji 43 % respondentů, u počítače pouze 26 % dotazovaných a 31 % tráví svůj čas venku s kamarády.

Graf 17: Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas

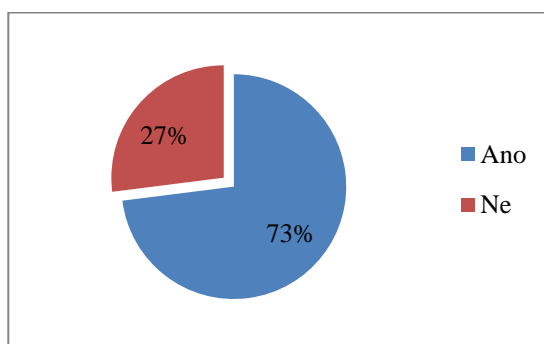
⁸⁰ Vlastní výpočty

- **Otázka č. 9: Vynakládá vaše škola dostačující úsilí k zabránění šikany?**

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

Podle 73 % respondentů, tedy 75 dotázaných, vynakládá škola dostačující úsilí k zabránění šikany. Jen 28 dotázaných si myslí opak.

Graf 18: Vynakládá vaše škola dostačující úsilí k zabránění šikany ⁸¹

- **Otázka č. 10: Co byste nového rádi uvítali na vaší škole, aby se případná šikana zamezila?**

Povinná otázka, respondent musel použít vlastní myšlenku.

Poslední otázka č. 10 byla zvolena záměrně otevřenou formou, kdy jejím cílem bylo zjistit vlastní názor respondentů, jak by škola mohla zafungovat, aby se šikaně zamezilo. Výsledky dotazníkového šetření ukazují, že děti školního věku nemají utříben svůj vlastní názor, neboť 90 % respondentů odpovídalo – nevím, nebo vůbec neodpovědělo. Pouhých 10 % dotazovaných bylo schopno vymyslet přijatelnou odpověď, nejčastěji typu - zvýšení počtu vyučujících při dozoru o přestávkách.

⁸¹ Vlastní výpočty

8.4 Dílčí závěr

Hlavním cílem dotazníkového šetření, bylo zjistit výskyt šikany u žáků 8 - 9 tříd. Po vyhodnocení bylo dosaženo pozitivních výsledků, neboť více než polovina dotazovaných žáků (68 %) se nestala obětí žádné šikany, zbylých 32 % přiznalo, že se stala obětí útoku šikany, ale jednalo se převážně o útok šikany slovní.

Naopak nelze přehlížet výsledky týkající se zjišťování svědků šikany a jejich reakce na útok, kdy 48 % dotazovaných, celkem tedy 49 žáků, se stalo svědky šikany, z nichž 38 % pouze přihlíželo, 26 % oznámilo třídnímu učiteli a 37 % aktivně zakročilo. Na základě zjištění, by byla efektivní reakcí v podobě prevence, zejména větší osvěta v oblasti šikany, přednášky o šikaně a dostatečné poučení jak reagovat v těchto situacích, stane-li se žák ve škole svědkem či obětí útoku šikany.

Další závěr, ke kterému se došlo dotazníkovým šetřením, bylo zjištění trávení volného času u dětí základní školy, kdy jsem se snažil zjistit, zda svůj čas netráví v převážné většině u počítače, který má určitý vliv na vývoj šikany. Příjemným zjištěním bylo, že 43 % mladých respondentů vyplňuje svůj volný čas sportem, 31 % tráví venku s kamarády a pouze 26 % u počítače. Tímto zjištěním by mohla základní škola aktivní volný čas prohloubit, např. pořádáním sportovních akcí nebo např. volným přístupem do školních areálů či hřišť.

Nelze upřít základní škole nezáměr v oblasti šikany, neboť 73 % respondentů, je přesvědčeno, že škola vynakládá dostačující úsilí k zabránění šikany a jen 28 dotázaných zastává odlišný názor.

Závěrečná část výzkumu, která se vztahovala na vlastní názor dotazovaných žáků, nedopadla příliš příznivě, abychom mohli vyvodit nějaký závěr, neboť pouze 10 % všech dotazovaných bylo schopno vymyslet přijatelnou odpověď např. zvýšení počtu vyučujících při doзору v prostorách školy o přestávce.

9 Navrhovaná preventivní opatření

Jedním z dalších cílů práce, bylo na základě dotazníkového šetření navrhnout preventivní opatření vycházející z kapitoly Prevence kriminality mládeže.

Budeme-li vycházet z výzkumu, jehož respondenty byla starší věková kategorie „senioři“, lze se odvíjet od zjištěných příčin kriminality mládeže v podobě špatně fungující rodiny, snadné obstarání drog a negativní vliv počítačů. Na základě těchto zjištění jsou námi navrhovaná preventivní opatření v podobě **sociální prevence** - jejíž podstatou, převedeme-li to na mládež, je vytváření příznivých podmínek v oblasti výchovně - vzdělávací a podmínek pro využití volného času (budování hřišť, zřizování klubů apod.) Nejvýznamnější prostředek sociální prevence je výchova v rodinách a ve školách. Další reakci na zajištění bezpečnosti, přesněji řečeno, že v přítomnosti dnešní mládeže se senioři necítí bezpečně, je možno reagovat prevencí **situační**, s cílem předcházet útokům mládeže k seniorům např. instalací kamer na nádraží, osvětlením tmavých míst, nebo lze také předcházet prevencí **viktimitační**, která je zaměřena hlavně na potenciální oběti, mezi které patří mimo jiné starší generace. Orientována především na poradenskou činnost např. jak se mají chovat starší občané, aby ochránili sebe i svůj majetek, jak se chovat přenášejí-li důchod, jak se mají chovat před, v průběhu útoku a po něm.

Další námi navržené opatření, se odvíjí od sociální politiky, které je součástí sociální prevence a to v oblasti veřejných institucích, kde by měla být větší efektivnost státních orgánů, zpřísnění legislativy ve smyslu větší domáhání práva, přehlednosti, rychlosti, aplikaci trestu a především snížení věkové hranice trestní odpovědnosti.

Na základě dalšího dotazníkového šetření zjišťující šikanu mládeže 8-9 tříd základní školy, nebyl zaznamenán značný výskyt šikany, pouze náznaky a sklony k šikaně, které by se mohly negativně projevit v budoucnu a právě proto je nutností se touto problematikou zabývat a působit represivně. Námi navrhovaná preventivní opatření, s cílem odstranit tyto nedostatky, vycházejí z prevence **primární**, se

snahou zaměřit se na samotnou výchovu dětí, nejen ze strany rodiny, ale i školy, kdy škola by měla působit mimo vzdělávání i jako výchovný článek. Další nutností je pracovat na vzdělávání pedagogů, aby pedagog uměl reagovat na výskyt šikany, podchytil situaci ve včasném stádiu a neměla tak šikana negativní dopad na oběť. Další navrhovaná opatření vychází ze **sekundární prevence**, kdy je třeba zabývat se rizikovými jedinci, skupinami se sklony k šikaně, větší pozornost ze strany pedagogů např. zadávání pracovních a sportovních aktivit. Jedním ze zjištěných náznaků šikany, bylo přiznání žáků, že se stali svědky šikany a jejich reakce. Tady lze čerpat z **viktimitizační prevence** – poradenská činnost ze strany pedagogů a školního psychologa směřující k reakcím dětí na šikanu, stane-li se žák obětí či svědkem šikany. Stejně jako u seniorů, také lze předcházet prevencí **situační** – a to např. zavedením kamerového systému ve školách, nebo využitím jedné z myšlenek dotazovaných žáků a to zvýšením počtu vyučujících při dozoru o přestávkách.

9.1 Dílčí závěr

Cílem kapitoly bylo na základě dotazníkového šetření navrhnout preventivní opatření. Vycházelo se z reakcí seniorů, či jejich zkušeností s mládeží, dále zjištěných příčin kriminality mládeže a dalších zjištění týkající se šikany na základní škole. Při navrhování preventivních opatření bylo čerpáno z kapitoly „Prevence kriminality mládeže“.

Závěr

Kriminalita mládeže patří v současnosti k velmi diskutovaným tématům. Jedná se o kriminalitu, kterou považuje společnost za nepřijatelnou. Na mladistvé páchající trestnou činnost není nahlíženo v naší společnosti jako na děti, které potřebují pozornost a pomoc, jež se jim nedostávala, nebo vyrůstaly v prostředí, které je nenaučilo základům života a životních etických norem, je na ně nahlíženo jako na problém, který je řešen odsuzováním společnosti, ve které vyrůstají, s absencí řešení. Mezi hlavní cíl této práce patřilo zjištění, jaká trestná činnost je nejčastěji projednávána s mladistvými v Olomouckém kraji, pohled nejstarších obyvatel tohoto kraje na vývoj a chování současné mládeže a také zjištění stavu šikany na základních školách Olomouckého kraje.

Jednotlivé vymezené dílčí cíle se splnit podařilo. Prvním cílem bakalářské práce bylo vymezení základních pojmů jak z oblasti trestněprávní, tak z oblasti kriminologie, jejichž porozumění je základem pro lepší orientaci v práci. Nejvíce se setkáváme s pojmem mládež, zahrnující v tomto smyslu děti a mladistvé. Dále byly přiblíženy tři hlavní zákony týkající se kriminality mládeže, které obsahují přesné výpisy termínů. Specifický je výklad pojmu „dítě“, který je zcela odlišný v zákoně č. 40/2009 Sb. Trestního zákoníku a v zákoně č. 218/2003 Sb. O soudnictví ve věcech mládeže.

Dalším cílem bylo na základě analýzy statistických dat zjistit, zda fenomenologie kriminality mládeže v Olomouckém kraji se odlišuje od fenomenologie mládeže v ostatních krajích ČR. Olomoucký kraj je společně s Libereckým a Karlovarským krajem šestý nejhorší v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR. Největší rozdíl byl zaznamenán u vražd, kdy podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR byl o 5,88 % horší než v Olomouckém kraji. Olomoucký kraj byl na tom lépe už pouze jen v podílu mravnostních činů o 2,45 %, násilných TČ o 1,57 % a u zbývající kriminality – šíření poplachové zprávy o 15,96 % ve srovnání s ČR. Pokud srovnáme celkovou trestnou činnost, Olomoucký kraj je na tom oproti ČR (jednotlivých krajích) v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům o 0,42 % hůře, což nepředstavuje žádnou dramatickou odchylnost.

Posledním cílem bylo na základě výzkumu – dotazníkového šetření zjistit, zaprvé jaký mají pohled občané v důchodovém věku Olomouckého kraje na dnešní mládež

a za druhé zjistit, zda se mládež školního věku stala obětí šikany. V tomto kraji byly nejčastěji projednávány trestné činy majetkové a násilná trestná činnost. Olomoucký kraj nepatří mezi oblasti s největším výskytem kriminality mládeže, umístil se ve výskytu kriminality na 6. místě, tedy celkem v polovině z celkového počtu 14 krajů. Na toto číslo se dá nahlížet z více pohledů, někdo může vidět sklenici z poloviny plnou, někdo z poloviny prázdnou. Z poloviny prázdnou ji vidí například senioři žijící v tomto kraji. Z výzkumu bylo zřejmé, že senioři nahlíží na současnou mládež velice skepticky. Mají obavy z přítomnosti nezletilých, jejich možného agresivního chování, necítí se v jejich prostředí bezpečně a za velmi častý jev považují chybějící respekt a úctu z jejich strany. Svou roli zde hraje nejen poloviční objasněnost páchaných trestných činů, ale také fakt, že kriminalita mládeže je mnohonásobně zveličována médii – televizním vysíláním, rádiem, zprávami v bulvárních časopisech a novinách. Zde je na trestnou činnost páchanou mládeží nahlíženo jako na něco katastrofického, na něco z čeho je potřeba mít obavy. Není však ukázáno, že v současnosti kriminalita mládeže stoupá. Takovýto pohled je servírován současným seniorům, kteří vyrůstali v natolik odlišné době.

Z výzkumu prováděného se studenty v Olomouckém kraji a jejich náhledem na šikanu bylo zjištěno, že tento jev zde není natolik rozšířený, jak by mnozí předpokládali. Více než 70 % žáků se ve své třídě cítí bezpečně, méně než polovina dotazovaných se stala obětí šikany, a když tak převážně slovní, a školy zde dbají na prevenci šikany a pozitivního trávení volného času, z něhož převažuje převážně sport. Tyto výsledky byly pozitivní, ačkoliv se v současné době rozrůstá fenomén kyberšikany či násilné šikany, tato situace se v Olomouckém kraji nedá považovat za problém. Dá se zde předpokládat, že školy věnují dostatečný prostor prevenci páchaní trestné činnosti.

Na základě těchto zjištění byla navržena preventivní opatření v podobě sociální prevence, jejíž podstatou je vytváření příznivých podmínek v oblasti výchovně vzdělávací a podmínek pro využití volného času, např. zřizování hřišť, volnočasových klubů apod. Jako další prevenci kvůli bezpečí seniorů byla zvolena prevence situační s cílem předcházet útokům mládeže na seniory, např. instalací kamer na nádraží, osvětlení tmavých míst, nebo lze také předcházet prevencí viktimizační, která je zaměřena hlavně na potenciální oběti, mezi které patří mimo jiné právě i starší generace. Co se týče prevence šikany na školách, zde je důležité

věnovat pozornost především primární prevenci, tedy působení školy na vývoj dětí a mládeže, nenechávat tento problém pouze na rodičích a aktivně se do této problematiky zapojit. Sekundární prevence nám zde dává možnosti zaměřit se na problémové jedince či skupiny a eliminovat možnost vzniku šikany přímou prací s nimi. Také je zde více než vhodná zavedená poradenská činnost ze strany proškolených pedagogů či přímý zákrok v podobě bezpečnostních kamer. V této práci bylo také zaznamenáno, že v Olomouckém kraji není uspokojivý počet míst k realizaci pomoci mladistvým a ačkoliv je na školách řešena prevence, bylo by vhodné začlenit do výuk i mimoškolních aktivit více spolupráce a navázání kooperace s centry pro mládež, aby si dospívající, kteří nemají tuto možnost ve své rodině, osvojovali zvyky hospodaření s penězi a neupínali se k realitě vytvořené médií a imaginárními světy.

Za největší aspekty spouštěčů kriminality páchané mládeží se dají považovat zanedbaná výchova a nedostatečné primární kontakty, dostupnost alkoholu a jiných návykových látek, negativní společenský tlak spolu s vlivem vrstevníků či kamarádů, pasivní trávení volného času a vliv médií – agresivních her či filmů. V posledním případě se mládež velmi často ztotožňuje s hlavním hrdinou, ať už ve hře či filmu, považuje ho za jakýsi vzor pro jeho neohrožené chování a agresivitu v těchto médiích chápe jako doprovod svého hrdiny, jako něco přirozeného, co je jeho součástí. Tento imaginární předkládaný svět může ovlivnit myšlení mladistvého natolik, že je schopen přijmout toto chování za své. Také vliv vrstevníků a kamarádů rozebírající své hrdiny, může přivést mladistvého do postavení, kdy bude chtít být on sám uznáván jako hrdina, a postaví se do situace, kdy bude páchat trestnou činnost, aniž by si uvědomoval následky. Mládež potřebuje uznání, a pokud se mu ho nedostává v rodině, chce si ho vydobýt například tímto způsobem. Také společenský tlak předkládaný médií poukazuje často na situaci, že ten, kdo nedisponuje penězi, si nemůže zasloužit úctu a uznání od ostatních, což může být dalším možným spouštěčem krádeží či násilí větších i menších rozměrů. Mezi trávení volného času by měly být zařazeny činnosti, jež rozbijí stereotyp nudy a hledání dobrodružství. Pokud je dítě vychováváno bez jakéhosi řádu, těžko se poté přizpůsobuje řádům, které musí dodržovat ať už ve škole nebo v pozdějším věku v práci, což také může vést k páchaní trestné činnosti. Proto je trávení volného času důležitou položkou,

učí dítě řádu, pokud je mezi něj adekvátně rozdělena jak práce doma či učení, tak i záliby a činnosti vedoucí i k malému ocenění.

Ačkoliv kriminalita mládeže a kriminalita přímo v Olomouckém kraji není nikterak značná, je důležité nezapadnout do uspokojivé hladiny průměru, neustále se jí věnovat a rozvíjet prevenci a pomoc mladistvým. Jedině systematickou dlouhodobou prací může kriminalita mládeže nejen v Olomouckém kraji, ale ve všech krajích České republiky klesat i nadále.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

1. HOLCR, K., a kol. *Kriminologie*. Praha: Leges, 2009. 190 s. ISBN 978-80-87212-27-1.
2. JEDLIČKA, R. et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. 479 s. ISBN 80-7312-038-0.
3. KAISER, G. *Kriminologie: 3., völlig neubearbeitete und erweiterte. Aufl.* Heidelberg. 1996. 1 155 s. ISBN 3-8114-6096-X
4. KUČHTA, J. *Kriminologie*. Praha: Masarykova univerzita, 1993. 132 s. ISBN 80-210-0616-1.
5. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ A., *Mládež a delikvence: Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*, 3. vyd. Praha: Portál, 2011. 336 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
6. MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ A., *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. 344 s, ISBN: 80-7178-771-X
7. MARTÍNEK, Z., *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5
8. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J., a kol. *Kriminologie*. Praha: ASPI Publishing, 2004. 443 s, ISBN 80-7357-026-2.
9. ROGERS, V., *Kyberšikana*. Praha: Portál, 2011. 104 s, ISBN: 978-80-7367-984-2
10. ROGERS, V. *Cyberbullying*. London : Jessica Kingsley Publishers, 2010. 104 s. ISBN 978-1-84905-105-7.
11. SVATOŠ, R. *Kriminologie*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2012. 292 s. ISBN 978-80-7380-389-6
12. SVATOŠ, R. *Kriminologie ve světle nového trestního zákoníku*. České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií. 2010. 174 s. ISBN 978-80-86708-21-

13. SCHEINOST M., a kol. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 238 s. ISBN 978-80-7338-096-0.
14. SCHELLEOVÁ, I., a kol. *Právní postavení mladistvých*. Praha: Euroles Bohemia, 2004. 250 s. ISBN 80-86432-82-3.
15. TOMÁŠEK, J. *Úvod do kriminologie*. Praha: Grada, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-2982-
16. VEČERKA, K., a kol. *Ohrožená mládež mezi prevencí a represí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. 185 s. ISBN 978-80-7338-118-9.
17. VEČERKA, K., a kol. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2002. 139 s. ISBN 80-7338-033-1.
18. ZOUBKOVÁ, I. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2002. 231 s. ISBN80-86473-08-2.
19. ZOUBKOVÁ, I., a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 240 s, ISBN: 978-80-7380-312-4.

Elektronické zdroje:

1. *Kriminalita dětí a mládeže* [online]. 2012 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/o/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html>>.
2. *Statistické přehledy kriminality*. [online]. 2013 [cit. 2014-01-20]. Dostupné z WWW: <<http://www.policie.cz/clanek/archiv-statistiky-statisticke-prehledy-kriminality.aspx>>.
3. *Neúplnost rodin rychle přibývá, žije v nich už každé páté dítě*. [online]. 2013 [cit. 2014-02-17]. Dostupné z WWW. <<http://www.novinky.cz/finance/312677-neuplnych-rodin-rychle-pribyva-zije-v-nich-uz-kazde-pate-dite.html>>.
4. *Internet usnadnil zneužívání dětí* [online]. 2008 [cit. 2014-10-02]. Dostupné z WWW: <<http://velkaepocha.sk/200803254784/Internet-usnadnil-zneuzivani-deti.html>>.
5. *Opravdu je sledování pornografie dětmi v pohodě?* [online]. 2013 [cit. 2014-20-02]. Dostupné z WWW: <<http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/723-komentar-sledovani-porna>>.
6. *Děti a sex na obrazovce* [online]. 2013 [cit. 2014-20-02]. Dostupné z WWW: <<http://www.detiamedia.cz/art/1448/deti-a-sex-na-obrazovce.htm>>.

7. *O prevenci kriminality* [online]. 2013 [cit. 2014-20-03]. Dostupné z WWW: <<http://prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/teoreticky-uvod>>.

Legislativní dokumenty.

ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 2, s. 344-345.

ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 2, s. 344.

ČESKO. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2012, částka 11, s. 156.

ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník (tiskový zákon). In: *Sbírka zákonů, Česká republika*. 2009, částka 11, s 40.

Seznam obrázků, tabulek a grafů

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1: Mapa - Olomoucký kraj</i>	36
---	----

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013</i>	33
--	----

<i>Tabulka 2: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013</i>	37
--	----

<i>Tabulka 3: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v ČR v roce 2013</i>	38
--	----

<i>Tabulka 4: Rozdíl v podílu pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům v ČR a OL. kraji v % u jednotlivých druhů trestné činnosti v roce 2013</i>	40
---	----

<i>Tabulka 5: Podíl pachatelů z řad mládeže ke všem pachatelům u celkové kriminality, podle jednotlivých krajů v ČR v roce 2013</i>	41
---	----

Seznam grafů

<i>Graf 1: Podíl pachatelů z řad mládeže v Ol. Kraji v roce 2013 v %</i>	34
--	----

<i>Graf 2: Podíl pachatelů z řad mládeže v Ol. kraji v roce 2013 v %</i>	37
--	----

<i>Graf 3: Počet všech pachatelů a pachatelů z řad mládeže v ČR v % 2013</i>	39
--	----

<i>Graf 4: Pohlaví</i>	52
------------------------------	----

<i>Graf 5: Do jaké věkové skupiny patříte</i>	53
---	----

<i>Graf 6: Jaká je z pohledu kriminality dnešní mládež oproti té před rokem 1990</i>	54
--	----

<i>Graf 7: Má dnešní mládež úctu k seniorům</i>	54
---	----

<i>Graf 8: Cítíte se bezpečně ve společnosti dnešní mládeže</i>	55
<i>Graf 9: Stali jste se v posledních letech obětí napadení mládeže</i>	56
<i>Graf 10: Tvé pohlaví</i>	58
<i>Graf 11: Cítíš se dobře mezi spolužáky ve třídě</i>	59
<i>Graf 12: Jak bys hodnotil svůj prospěch ve škole</i>	59
<i>Graf 13: Stali jste se někdy obětí šikany</i>	60
<i>Graf 14: S jakým druhem šikany jste se setkali</i>	61
<i>Graf 15: Stali jste se někdy svědkem šikany</i>	61
<i>Graf 16: Jak jste reagovali</i>	62
<i>Graf 17: Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas</i>	62
<i>Graf 18: Vynakládá vaše škola dostačující úsilí k zabránění šikany</i>	63

Přílohy

Přílohy I.

Dotazník

Obecné mínění seniorů o dnešní mládeži, zaměřené na páchaní trestné činnosti mládeže v Olomouckém kraji (Šumperk).

Dobrý den,

Jmenuji se Svatopluk Měrka, studuji 3. ročník na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích, obor Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě. Chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazníkové šetření probíhá anonymní formou a veškeré získané informace poslouží ke zpracování bakalářské práce.

Tento dotazník v rozmezí otázek 1-8, je vytvořen za účelem zjistit mínění seniorů o dnešní mládeži a jejich kriminalitě v Olomouckém kraji (Šumperk).

1. Jste.

- a) ŽENA
- b) MUŽ

2. Do jaké věkové skupiny patříte?

- a) 56 – 65 LET
- b) 66 – 75 LET
- c) 76 LET A VÍCE

3. Jaká je z pohledu kriminality dnešní mládež oproti té před rokem 1990 (věk 1-17 let)?

- a) HORŠÍ
- b) LEPŠÍ
- c) STEJNÁ

4. Má dnešní mládež úctu k seniorům?
- a) ANO
 - b) NE
5. Cítíte se bezpečně ve společnosti dnešní mládeže? (**např. při jízdě vlakem, autobusem, ve městě, při nákupu v obchodě, na nádraží...**)
- a) ANO
 - b) NE
6. Stali jste se v posledních letech obětí napadení mládeží? (**při možnosti A zakroužkujte jakého napadení**)
- a) ANO SLOVNÍ x FYZICKÉ x KRÁDEŽ x LOUPEŽ
 - b) NE
7. Jaké jsou dle Vašeho názoru největší příčiny kriminality mládeže? (zaškrtněte tři nejdůležitější příčiny)
- a) ŠPATNĚ FUNGUJÍCÍ RODINA
 - b) ŠPATNĚ FUNGUJÍCÍ ŠKOLA
 - c) NEMOŽNOST VHODNÉHO TRÁVENÍ VOLNÉHO ČASU
 - d) EKONOMICKÁ NESPOKOJENOST MLÁDEŽE
 - e) VLIV MÉDIÍ
 - f) VLIV POČÍTAČŮ
 - g) VYSOKÁ NEZAMĚSTNANOST MLADÝCH LIDÍ
 - h) SNADNÁ MOŽNOST OBSTARÁNÍ DROG
 - i) RYCHLEJŠÍ DOSPÍVÁNÍ
 - j) EXISTENCE EXTREMISTICKÝCH Hnutí
8. Jaká opatření byste navrhovali, aby se kriminalita mládeže snížila? (uved'te slovně alespoň v pořadí důležitosti)

Děkuji za váš čas

Přílohy II.

Dotazník

Šikana na základních školách v Olomouckém kraji (Šumperk a okolí)

Dobrý den,

Jmenuji se Svatopluk Měrka, studuji 3. ročník na Vysoké škole evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích, obor Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě. Chtěl bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku. Dotazníkové šetření probíhá anonymní formou a veškeré získané informace poslouží ke zpracování bakalářské práce.

Tento dotazník v rozmezí 1 -10 otázek, je vytvořen za účelem zjistit, výskyt šikany u žáků na 2. Stupni (7-8 tříd), základních škol v Šumperku (Olomoucký kraj) a do jaké míry se dotázaní setkali s šikanou.

1. Tvé pohlaví?
 - a) CHLAPEC
 - b) DÍVKA

2. Cítíš se dobře mezi spolužáky ve třídě?
 - a) ANO
 - b) NE

3. Jak by si hodnotil svůj prospěch ve škole?
 - a) VÝBORNÝ
 - b) DOBRÝ
 - c) HORŠ

4. Stali jste se někdy obětí šikany?
 - a) ANO
 - b) NE
5. Pokud ANO, s jakým druhem šikany jste se setkali?
 - a) SLOVNÍ
 - b) FYZICKÉ
6. Stali jste se někdy svědkem šikany?
 - a) ANO
 - b) NE
7. Pokud ANO, jak jste reagovali?
 - a) PŘIHLÍŽEL(A) JSEM
 - b) OZNÁMIL(A) JSEM JI TŘÍDNÍMU UČITELI
 - c) AKTIVNĚ JSEM ZAKROČIL(A)
8. Jak nejčastěji trávíte svůj volný čas?
 - a) SPORTEM
 - b) U POČÍTAČE
 - c) VENKU S KAMARÁDY
9. Vynakládá vaše škola dostačující úsilí k zabránění šikany?
 - a) ANO
 - b) NE
10. Co byste nového rádi uvítali na vaší škole, aby se případná šikana zamezila?
(vlastní myšlenka)

Děkuji za váš čas